

Maandschrift voor Bijenteelt

57e JAARGANG
No. 6

JUNI
1956

VERSCHEIJNT
MAANDELIJKS

Alles voor de honingoogst

Drieraams standaardslinger voor 3 broed- of 6 honingramen, korf uit één stuk metaal, wormwielaandrijving, terugdrukrem . . .	f 110,—
Vierraams standaardslinger, zelfde kwaliteit	„ 140,—
Tweeraams tafelslinger, zelfde kwaliteit . .	„ 72,50
Bijenuitlaat	„ 0,95
Idem gemonteerd op uitlaatbord	„ 3,40
Ontzegelmes	„ 4,—
Ontzegelvork	„ 2,40
Honingzeven fijne en grove zeef, doorsnee 16 cm met hengel om aan de slinger te hangen	„ 4,60
Idem met beugel die op de emmer rust . . .	„ 4,60
Idem doorsnee 22 cm	„ 5,25
Kaasdoek voor het zeven van honing, 75 x 75 cm	„ 0,75
Idem 150 cm breed, per meter	„ 1,50
Honingbokalen, inhoud 450 gram, met ons Verenigingsmerk in het glas, met deksel . .	„ 0,26
Pondsflacons met deksel, karton- en perkament-inlage	„ 0,17

Wij zenden U gaarne onze geïllustreerde prijscourant en een handleiding voor het beitsen en schilderen van bijenkasten, het inzetten van kunstraat, het kolbtoestel en zijn gebruik, en een overzicht van de Aalster Bedrijfsmethode gratis en franco toe.

Al onze prijzen zijn vrijblijvend

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

Tel. 2863

Giro 823276

BOEKBESPREKING

Sélection et élevage de reines

De Franse bijenhoudersbond, „l'Union Nationale de l'apiculture française" heeft een rijk geïllustreerd boekje uitgegeven van een 160 pagina's over „Sélection et teelt van koninginnen". Schrijver is de heer Camille Paradeau, groot-imker in Noord-Afrika. Dat de „Union Nationale" dit werkje heeft uitgegeven zegt al iets over zijn waarde. Het is dan ook geen compilatieboekje, maar het resultaat van het systematisch uitwerken van systemen, gebaseerd op eigen ervaring in een groot-bedrijf. De heer Paradeau die in 1927 zijn volken verloor tengevolge van overstromingen en nogmaals opnieuw moest beginnen nadat in 1930—1931 zijn stal te gronde ging door Amerikaans vuilbroed, heeft zich nooit laten ontmoedigen. Zijn doel was: het levensonderhoud voor hem en zijn familie in de bijenteelt te verdienen. Van zo'n karaktervast man, die de gave van opmerken en systematisch verwerken van 't geziene heeft, kan men een goed boek verwachten, waaraan een practicus houvast heeft. Alle verhandelingen zijn duidelijk en uitvoerig beschreven, waarbij dan nog goede foto's zijn geplaatst.

Uit het boek blijkt dat men in Noord-Afrika ook inwintering en strenge koude kent, korte bloeitijden, ziekten, vogel- en insectenschade. De schrijver heeft ook gelegenheid gehad ervaringen op te doen over de invloed van doorgestane koude op de latere produktiviteit van jonge koninginnen die in te kleine volkjes overwinterden, — over de degeneratie (door inteelt) van bijenstanden, — over de aanpassing (dus verandering) van geïmporteerde bijenrassen, — over het verband tussen agressiviteit van bepaalde volken en hun produktiviteit.

De heer Paradeau heeft speciale koninginneteelt-kastjes in gebruik met kleine ramen, waarvan er 3, resp. 4, in één Langstroth, resp. Dadant raam passen. Deze kleine raampjes geven het teeltkastje een goede vorm. Door een schuif kan de beschikbare ruimte in het kastje vergroot of verkleind worden; aan een juiste afmeting in overeenstemming met de sterkte van de nuclei hecht de schrijver grote waarde.

Een zéér leeswaardig boek.

v.Bl.

Honig, Wachs, Bienengift, door Dr. Johannes Otto Hüsing, Uitg. in de serie „Die Neue Brehm-Bücherei", A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt, 1956.

Dit is nu net het boekje, waar ieder, die met bijen te maken heeft, reikhalzend naar heeft uitgezien. Dr. J. O. Hüsing behandelt achtereenvolgens de drie bijenprodukten, honing, was en bijengift. Hij geeft een zekelijke definitie van deze stoffen en hij vertelt in het kort, waarvoor ze worden gebruikt en bij welke ziekten ze als geneesmiddel worden toegepast. Hoe vaak wordt ons, imkers, niet gevraagd, waarom honing zo gezond is en hoe het komt, dat de ene mens gevoeliger is voor bijensteken dan de andere. Dit werkje geeft hierop antwoord en geeft veel meer bijzonderheden over deze drie belangrijkste produkten van onze bijen, dan men in welk boek over bijen ook kan vinden. De soms moeilijke wetenschappelijke materie wordt ons op een eenvoudige wijze duidelijk gemaakt. Wij kunnen dit werkje ter bestudering warm aanbevelen.

H. C. M.

Redacteur: R. P. Groenveld. Adres Redactie en Administratie: Bijenhuis, Wageningen, Telefoon 2863. Postrekening 846801.

Commissie van Redactie: A. S. Planting, B. A. v. d. Sande en A. Vink. Adviseurs: de Rijksbijenteeltconsulenten.

Verzoek aan alle Nederlandse imkers

Aan het Laboratorium voor vergelijkende Fysiologie te Utrecht worden onderzoeken verricht over de invloed van de bijenkoningin op het gedrag en de ovariëntontwikkeling van werkbijen. Het aantal koninginnen, dat nodig is voor de bestudering van dit probleem is zeer groot. Daarom verzoeken we alle Nederlandse imkers het volgende:

Gaarne zouden wij van u koninginnen ontvangen, zowel dode als levende, onbevuchte als bevruchte. Beschadiging is geen bezwaar. Slechts over het al of niet bevrucht zijn is een aanduiding uwerzijds gewenst. De door u gemaakte verzendkosten worden door ons vergoed.

Laboratorium voor
Vergelijkende Fysiologie,
Jan van Galenstraat 17,
Utrecht.

van Horen en Zien

„OF ER EEN VENT AN EEN BOOM HONG"

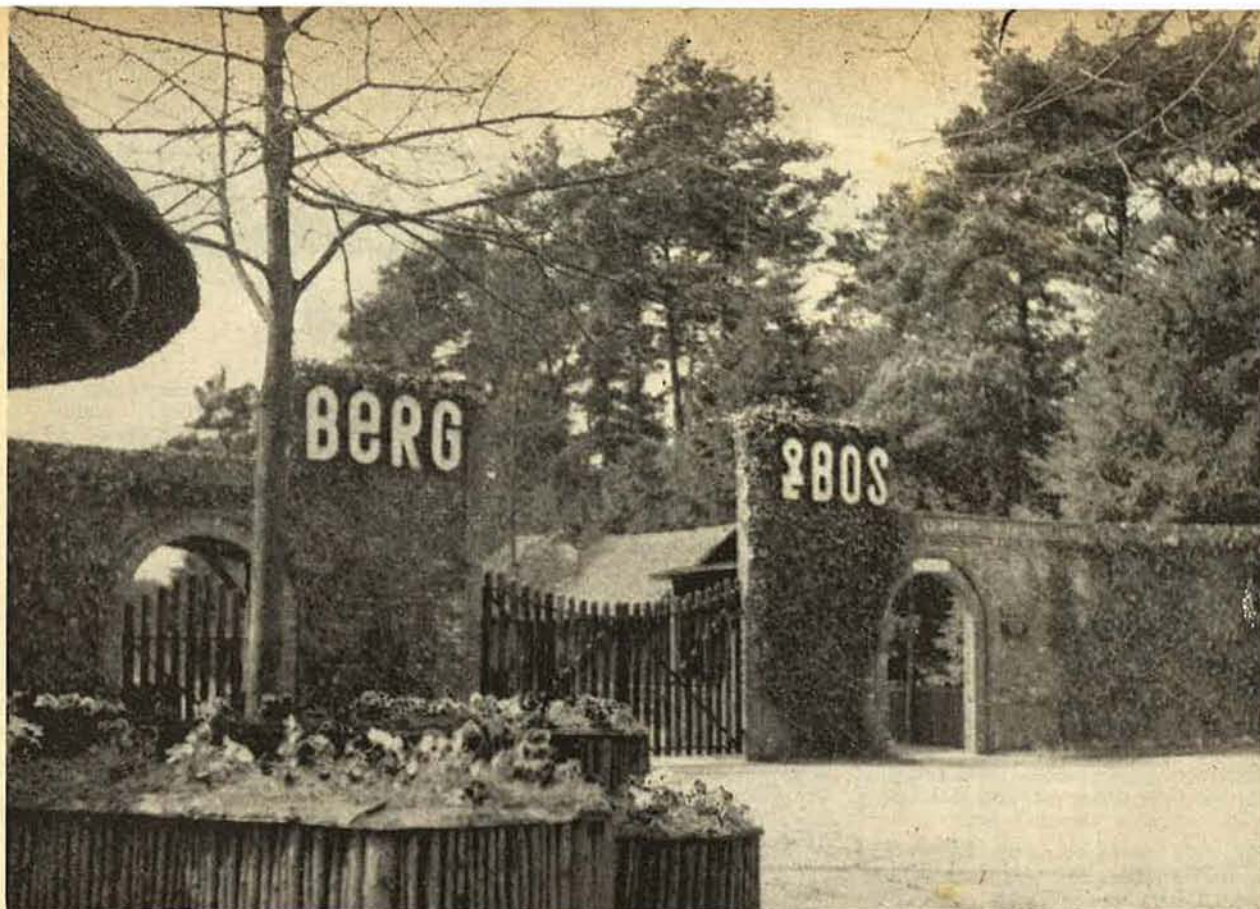
Dit is een van die verhalen, welke we 's winters op de imkersvergaderingen door de oudere imkers zo vaak en zo gaarne horen vertellen, omdat zij hun soms wonderlijke doch ware ervaringen met de bijen weergeven. Dit nu is een belevenis, verteld door ons aller vriend Van Kleef, drager van het gouden ereteken 50 jaar imker, die deze maand ook z'n 79ste verjaardag vierde. 't Was in 1909, aldus Van Kleef, we woonden in Maarn, dat m'n maat en ik ieder 10 korven bijen hadden staan op een erf. We woonden ook naast elkaar. Nu was het in de zwermtijd doch het was al geruime tijd slecht weer geweest. Regenachtig en koud. Doch tenslotte stonden de korven te fluiten en te tuten, terwijl de oude moeren er nog opzaten. Maar op een middag om 12 uur, gingen m'n maat en ik samen naar huis om te eten, we waren beiden aan het Spoor (Spoorwegen), toen het weer veranderde en de zon begon te schijnen. We zeiden tegen elkaar, dat dit wel eens zwermen kon geven. En jawel, we hadden nauwelijks gegeten of daar kwamen ze uit beide rijen korven aanzetten.

De lucht zag zwart van de zwermen bijen. Nu stond er op 't erf maar een klein pereboompje, van zo'n driekwart mud en daar gingen ze aan zitten. Alles werd één zwerm. 't Was net of er een vent an een boom hong.

We hebben kiepsen en korven genomen en deze telkens volgestreken en opgedoekt.

Om tegen zessen (we mochten iets eerder weg van de ploegbaas) hebben we al de moeren er uitgezocht. Hoe deden jullie dat, Van Kleef? vroeg ik. Wel, we gooiden telkens een kwak bijen in een jaagvat (jaagkieps) en hadden we dan de moeren daaruit, met de ouden waren ook veel jonge moeren meegekomen, dan stortten wij ze in lege korven, die we open lieten staan. 't Was mooi weer nu, de zon scheen nog en de bijen vlogen terug, ieder naar z'n eigen korf. Zo hadden m'n maat en ik ieder weer onze eigen bijen.

Dit is het ware verhaal van Van Kleef. Trek er lering uit lezers, ingeval uw buurman ook bijen heeft en zijn volken en de uwe gelijk zwermen en tot een reuzenzwerm zich verenigen.

Deze poort staat op 28 juli wijd open

om honderden Nederlandse imkers toegang te verschaffen tot de
27e IMKERSDAG TE APELDOORN

Dit is de Hoogtijdag der imkers en de trouwe bezoekers van onze Imkersdagen weten wat dit betekent. Het is een dag van weerzien van oude imkervrienden, het verstevigen van oude vriendschapsbanden en het aanknopen van nieuwe banden. Het is de dag waarnaar de enthousiaste imkers steeds met verlangen uitzien.

Apeldoorn neemt zich voor de imkervrienden uit den lande een onvergetelijke dag te bezorgen. Ons Berg & Bos biedt daartoe een unieke gelegenheid. In het april-nummer hebben wij u reeds het een en ander verteld over de genoegens, die u staan te wachten, maar de werkelijkheid zal uw verwachtingen verre overtreffen.

Het volledige programma wordt gepubliceerd
 in het juli-nummer van het Groentje

Er zijn veel dingen in het leven die wij moeten missen. Wij missen wel eens een gelegenheid, de trein, de bus, een verbinding, maar deze verbinding met de imkers uit het hele land hoeft u niet te missen, die kunt u pakken en u heeft direct aansluiting. Stort u ten spoedigste f 4,95 op postrekening No. 900000 ten name van Ver. t. b. d. Bijenteelt afd. Apeldoorn of stuurt u een postwissel aan de heer H. Bolsenbroek, Deventerstraat 164 te Apeldoorn en u ontvangt omgaand uw deelnemerskaart. Wacht u niet tot het laatste ogenblik, want dan moeten wij u misschien teleurstellen.

COMITÉ IMKERSDAG APELDOORN

uit de Jaagkiepers

Bijendansen

Uit hetzelfde blad werd ook de hier afgedrukte tekening overgenomen. De bij met het kompas zegt: „Ik kan niet dansen, we zullen dus het kompas moeten gebruiken om dat veld bloemen te vinden”.

Het boek van Von Frisch is thans, na reeds in het Engels te zijn verschenen, ook in het Frans vertaald.

Naar aanleiding hiervan schrijft George Alphonso, directeur van de Gazette Apicole in het maartnummer 1956 onder het opschrift: Karl von Frisch en de taal der bijen of niets nieuws onder de zon.

Schrijver zegt hierin, dat reeds voor Von Frisch de Fransman Julien Francon terzake in zijn boek „Esprit des Abeilles” schreef, maar dat een profeet nu eenmaal niet in eigen land geëerd wordt.

„Zonder de waarde en het belang van de professor uit München te willen betwisten, wiens werken wij sedert 1922 in ons blad gevolgd hebben, is het toch geoorloofd enige reserves te maken, niet over zijn onderzoekingen zelf, maar over de uitleg, die hij erover geeft en de gevolgtrekkingen welke hij maakt.”

Verder meent Alphonso het Von Frisch kwalijk, dat deze geen melding maakt van de werken van de Duitse natuurkundige J. E. Spitzner (1731—1806), van wiens hand in 1775 en 1795 boeken verschenen.

Deze geleerde heeft de dansen waargenomen en beschreven; hij schrijft: „dank zij deze dansen kunnen de bijen aan de andere bewoonsters van de korf alles mededelen wat betreft de overvloed van de dracht en de plaats van de nectarbron.”

Dan volgt nog een uitspraak van M. René Sudré in de Revue des Deux Mondes:

„... dat hier de verklaring de feiten ver overschrijdt en niet meer waarschijnlijk is, dat het werk van Von Frisch zo'n aantal uitleggingen van willekeurige waarschijnlijkheden op-hoopt, dat enige twijfel gewekt wordt. Een taal aan insecten toe te schrijven is reeds veel, maar een symbolische taal, een getekend schrift op een vlak met een voorstelling van hoeken is meer dan wij

kunnen aannemen: het is een onredelijk anthropomorfisme, welke op onze levende aarde alleen bij de ontwikkelde mens wordt gevonden.” (Anthropomorfisme wil in dit geval zeggen: toekenning van menselijke eigenschappen aan dieren.)

Wat maakt een bij tot koningin?

Gleanings 1956/3 geeft een prachtfoto van een koningin op een stuk pasgebouwde raat, waarop men de eitjes in de cellen kan zien liggen. Opmerkelijk is, dat ook de draad in een paar cellen is te zien en ook hierin heeft de koningin eitjes gelegd.

In hetzelfde nummer vraagt Maurice Smith van de Cornell University: What makes a queen, waarom is het zo moeilijk de koningin kunstmatig te telen (volgens de redactie is hij erin geslaagd een volledig ontwikkelde koningin in een laboratorium te telen).

Uit zijn artikel het volgende: Bij verschillende proeven in het verleden werden jonge larfjes uit de kast gehaald en kunstmatig gevoerd, maar zelfs al werden deze larfjes in grote cellen gebracht en met koninklijk voedsel gevoed, dan kreeg men steeds werkbijen. Hieruit is af te leiden, dat er direct contact moet zijn tussen de voedselbijen en de larven om een koningin te krijgen.

Dr. Nevin Weaver heeft deze theorie bestreden door in zijn laboratorium bijen te telen, welke in alle opzichten aan koninginnen gelijk waren. Hij kon dit resultaat alleen met vers koninginvoedsel bereiken. Met koninginvoedsel uit de koelcel, dat daar van 1 tot 4 weken was bewaard, kreeg hij een tussenprodukt van koningin en werkbij en met koninginvoedsel van een jaar geleken de meeste bijen op werksters.

Deze resultaten brachten hem tot het besluit, dat het koninginvoedsel een hoogst onstandvastig bestanddeel, dat nodig was voor het koninginworden, moest bevatten.

Op het Ontario Agricultural College in Guelph is men erin geslaagd koninginnen in het laboratorium te telen. Daartoe werden heel jonge larfjes op horlogeglazen met koninginvoedsel gevoed. Deze werden in een broedstof (94° F) geplaatst, waarin een relatief vochtgehalte van 95% was. Dit laatste was nodig om te voorkomen, dat de larfjes en het koninginvoedsel zouden uitdrogen. Elke 24 uur kregen de larfjes een verse schotel. Toen zij geen voedsel meer opnamen werden zij op schone schaaltes geplaatst om te verpoppen. Op dit tijdstip gingen vele larfjes dood; het gelukte echter 41 volwassen insecten te krijgen. Hiervan geleken

Breken van raampjes

Het zal U ook wel eens overkomen zijn, dat bij het uitnemen van een raampje, vooral als dit vol honing zat, het oor afbrak, hetgeen nogal wat last veroorzaakt. Dit overkomt ook wel onze Amerikaanse collega's en een ambtenaar van het Departement van Landbouw, S. Faber, Baton Rouge (La), heeft terzake proeven genomen. In Gleanings 1956/2 schrijft hij hierover onder de titel: Hoe breuk van ramen te verminderen.

Hij nam een proef met de ramen van 3 fabrikanten. Er was weinig verschil tussen hun produkt, wanneer de verbinding der ramen gelijk was, maar de zwakste verbinding kreeg men als men de ramen spijkerde, zoals de fabrikant dit voorschreef.

De proef werd met meer dan 160 ramen genomen. Het gemiddelde van 15 ramen (5 van elke firma) gaf het volgende beeld:

De verbinding 1 en 2 (voorschrift van de fabrikant) braken bij een gewicht van 78 resp. 88 pound.

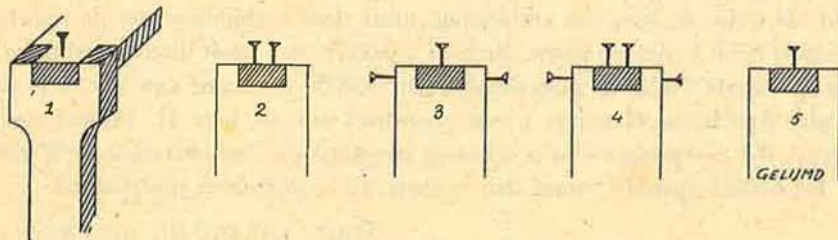
3 en 4 brachten het tot 106 resp. 137 pound.

No. 5 — gelijmd en één spijker van 1¼ inch — hield 235 pound, terwijl als men in het laatste geval geen spijker gebruikte het gewicht slechts 198 pound was.

De tekening is van een foto overgenomen; de ramen (Hoffman) regelen door, de zijlat zelf hun afstand.

Gelijmde ramen zonder spijkers zijn dus beter dan die met 4 spijkers, maar lijmen en één spijker vraagt ongeveer 50% meer tijd dan het inslaan van de 4 spijkers.

Men moet tegen vocht bestande zgn. watervaste lijm nemen, waarvan verscheidene soorten in de handel zijn, maar nog niet vastgesteld is, hoe lang deze lijm het in een kast uithoudt.

er 33 geheel op koninginnen, terwijl er 8 tussenvormen waren, welke overwegend op werksters leken. De meeste der genoemde koninginnen waren met vers koninginvoedsel gevoerd maar ook enige met koninginvoedsel, dat 13 maanden bij 0° F was bewaard.

Deze uitslag en ook dat de ontwikkeling 3 dagen langer duurde dan normaal, bewijst, dat de tegenwoordige kunstmatige teelt nog verre van volledig is. Wij moeten toegeven, dat de geheime formule, door de bijen toegepast, veel betere resultaten geeft. Blijft nog de vraag: zijn de kunstmatig geteelde koninginnen in alle opzichten gelijkwaardig aan de natuurlijke? Hiertoe werd met 2 kunstmatig geteelde koninginnen een proef genomen; deze werden in een bevruchtungskastje gedaan. Eén was na 6 dagen verdwenen, vermoedelijk op de bruidsvlucht verongelukt. Maar de andere paarde succesvol en legde na 14 dagen eitjes, waaruit normale werkbijen kwamen, 5 weken later waren er 4 ramen vol broed. Dit bewees dat de natuurlijke instincten en normale functie van de honingbij bewaard bleven.

Studiebeurs koninginmelk

De studie over het koninginvoedsel heeft wel de belangstelling. In het Canadian Beejournal 1956/1 vinden we een bericht, dat Guelph een studiebeurs voor dit doel beschikbaar heeft gesteld. Hierin deelt Prof. Townsend mede, dat de afdeling bijenteelt van het Landbouwcollège te Guelph, Canada een beurs ter waarde van \$1500 plus lesgeld ter waarde van \$1750 aanbiedt voor de chemische en biologische onderzoeken van het koninginvoedsel. De beurs is open voor studenten van elke universiteit. Met dit werk zal de begunstigde studies kunnen maken voor zijn Meestertitel in Landbouw. Gerekend wordt, dat deze studie 12 maanden zal duren, is men dan niet klaar, dan bestaat er kans, dat verdere geldelijke steun wordt gegeven.

Koninginmelk en kanker

We blijven nog even bij het koninginvoedsel, dat zoveel aandacht vraagt in onze vakbladen. In het Bri-

KONINKLIJKE ONDSCHIEDING

Op voordracht van de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening heeft H.M. de Koningin ter gelegenheid van Haar verjaardag de rijksbijenteeltconsulent, Dr. Ir. A. Minderhoud benoemd tot officier in de orde van Oranje-Nassau. Wij bieden Dr. Minderhoud onze hartelijke gelukwensen aan met deze onderscheiding.

tish Beejournal 1956 5/4 staat een korte mededeling: Koninginvoedsel en kanker. Rapporten van het vasteland melden, dat de lijfarts van de Paus, Professor Ricardo Galeazzi-Lisi en een groep geneesheren biologische proeven genomen hebben om tijdig kanker te kunnen herkennen. En in geval van voortgeschreden ziekte zou het middel de pijn van de lijder verminderen, zodat andere geneesmiddelen niet nodig zijn. Ook zou het volgens de professor mogelijk zijn de uitbreiding van de gevreesde ziekte van het ene naar het andere orgaan te verhinderen.

Desgevraagd verklaarde de geleerde, dat hij bijenlarven en koninginvoedsel gebruikte. Hij en andere geleerden gaan voort met hun studies van het koninginvoedsel.

Dit bericht en dat van een Griek, die een mengsel van koninginvoedsel en honing wil verkopen tegen £ 500 per pound en de studiebeurs in Canada en dat Amerika aanzienlijke bedragen uitgeeft voor het onderzoek naar de eigenschappen en samenstelling van dit nogal opmerkelijk insectenvoedsel, doet de redacteur van dit Engels blad de verzuchting slaken, dat de Engelse bijenhouders nog zo weinig van deze stof, welke uit hun kasten kan komen, afweten.

Als U deze Jaagkieps leest hoop ik, dat U dit kunt doen in een lekker zonnetje. De barre winter zal dan wel

vergeten zijn, maar deze heeft dan toch nog zijn sporen nagelaten. Ook voor onze Franse collega's was de winter slecht, de wijngaarden schijnen veel geleden te hebben. De president van de Franse bijenhoudersvereniging heeft zich tot de minister van Landbouw gewend met het verzoek belastingvrije suiker te verstrekken voor noodvoeding der bijen en om belastingvrije benzine, om dit voedsel op de verschillende bijenstanden te distribueren. (Revue fr. 1956/3). En een imker uit Languedoc schrijft in Abeilles et Fleurs 1956/3 over de strenge februari-maand en verwacht dat deze een slechte invloed op de bijenvolken zal hebben. Eind januari waren de bijen weer begonnen stuifmeel te halen, veel broed was aangezet en op 2 februari was in 24 uur tijd de temperatuur 30 graden gedaald. De gevolgen waren nog niet zichtbaar, maar de terugkeer van de winter zal zowel voor de bijenvolken als voor de drachtplanten een catastrofe worden. (En als Jékavé heden op 19 april 1956 naar buiten kijkt, zijn de daken wit van de vorst.)

Ruzie tussen vogels en bijen

We ontvingen van een belangstellend lezer een krantenknipsel uit Zuid-Afrika, waarvoor onze dank.

Kaapstad: Woedende bijenzwermen hebben in een vogelpark 150 zeldzame vogels ter waarde van £ 300 (3000 gulden) doodgestoken. Deze vogels waren het eigendom van Mr. Chiappini, welke in 8 jaar tijd een verzameling van 200 vogels uit alle delen der wereld had aangelegd.

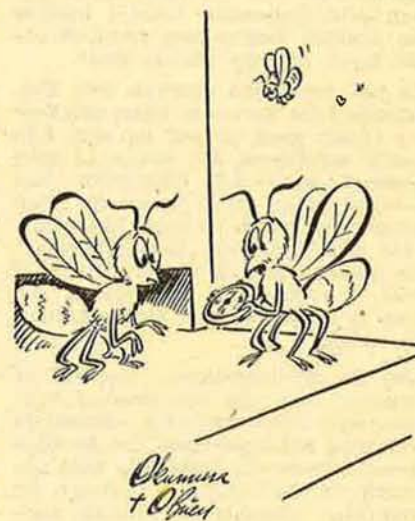
De eigenaar denkt, dat de bijen des morgens in de grote vogelkooi, waarin bomen en struiken stonden, zwermde om zich daar te vestigen en toen door de vogels werden lastig gevallen met het genoemde droeve gevolg. (Zoals reeds meermalen werd bericht zijn de bijen in die streken bij tijden zeer kwaadaardig.)

JÉKAVÉ.

Bijen-razzia op Cyprus

NICOSIA, maandag

(Reuter) — Britse soldaten, met imkernetten uitgerust, hebben op Cyprus een razzia op bijenkorven ondernomen nabij Nicosia. Zij vonden, dank zij inlichtingen, in de korven schiettuig, ammunitie en tachtig staven dynamiet.

Ik kan niet dansen, we zullen het kompas moeten gebruiken....

De Wereld van de Honingbij

(Vervolg)

Een Duitse onderzoekster, Mej. Mussbichler, beschreef kort geleden de resultaten van haar proeven, die op dit onderwerp betrekking hebben. Ze sloot de koningin alleen op in een enkelwandig, gazen kooitje en zette dit in een grotere enkelwandige gazen kooi, die zowel larven als bijen van haar eigen volk bevatte en hing deze grote kooi tussen de rest van het volk. De in de kooi opgesloten bijen werden gevoerd met suikerstroop en daar ze in staat waren in contact te komen met hun koningin in het binnenste kooitje, voerden ze haar. Deze bijen bleven zich normaal gedragen, maar de bijen buiten de grote kooi begonnen spoedig tekenen van moereloosheid te vertonen en bouwden redcellen.

De uitkomst schijnt op het eerste gezicht niet in overeenstemming te zijn met „koninginnestof“-theorie. Men zou van de bijen, die de koningin in het binnenste kooitje hadden gevoerd, en van haar wat „koninginnestof“ kregen, hebben verwacht, dat ze deze stof door de wanden van hun kooi aan de bijen buiten door zouden geven, met als resultaat, dat, wanneer alle bijen een beetje van deze stof ontvingen, geen van hen zich meer moereloos zou voelen. De juiste uitlegging werd echter spoedig ontdekt.

Bijen zijn zeer traag in het elkander door de wanden van een gazen kooi voeren. Ze zullen dit echter doen, als de bijen aan een kant van de gazen scheidingswand honger hebben en voedsel vragen aan weldoervoede bijen aan de andere kant.

In het geval van proeven van Mej. Mussbichler waren de bijen aan beide zijden goed gevoerd en men kan veilig aannemen, dat weinig of geen contact, noch het uitwisselen van voedsel plaats vond tussen de bijen binnen en buiten de kooi. Het resultaat was, dat geen „koninginnestof“ de bijen buiten de kooi bereikte, of niet in voldoende hoeveelheid om hen te vrijwaren van zich moereloos te voelen.

Om dit te controleren, werden de proeven van mej. Mussbichler verscheidene keren herhaald, waarbij de voorzorg werd genomen, dat de bijen zowel binnen als buiten de kooi gevoerd waren. Dezelfde resultaten als van Mej. Mussbichler werden verkregen. De proeven werden daarna op zo'n manier herhaald, dat de bijen binnen de kooi goed voorzien

waren van voer, terwijl die er buiten waren hongerig bleven, om daardoor ervan verzekerd te zijn, dat de bijen buiten de kooi om voedsel zouden vragen en in aanraking zouden komen met de bijen binnen de kooi, die weer contact hadden met de koningin. Bij deze toestand vertoende geen van beide groepen enig teken van moereloosheid. Voldoende „koninginnestof“ werd verdeeld onder alle bijen om het maken van redcellen tegen te gaan. Nu rijzen er drie vragen 1: Van welk deel van de moeder komt de „koninginnestof“? 2e: Wat is „koninginnestof“? en 3e: Hoe wordt de „koninginnestof“ precies van bij tot bij doorgegeven? Laten we deze problemen eens om de beurt beschouwen. Het antwoord op de eerste vraag werd op de volgende manier verkregen: Een klein bijenvolk, dat woonde in 'n broedkamer, werd verdeeld in twee gelijke delen door een bijendichte, verticale houten scheidingswand, recht op in de broedkamer staande. De bijen in het gedeelte aan de voorkant 1) konden uitvliegen, terwijl die in de achterste helft dat niet konden. In het midden van deze scheidingsplank was een gat gemaakt, overspannen met een stuk rubber. In het midden van dat rubberen vlies werd een klein gaatje gebrand en het lichaam van een levende koningin werd er doorheen gestoken, zodanig, dat haar kop en borststuk aan de ene, en haar achterlijf aan de andere kant van de scheidingswand uitstak. Zodoende werden haar kop en borststuk aan de bijen van de ene kant, en haar achterlijf aan de bijen van de andere kant aangeboden. De bijen van beide groepen wijdden veel aandacht aan hun deel van de koningin, dat zij konden bereiken. Die in de afdeling, waarin haar kop en borststuk staken, voerden haar en likten herhaaldelijk deze lichaamsdelen en betastten deze met hun sprieten. De bijen in de andere helft van de kamer, waarin het achterlijf stak, verwijderden haar uitwerpselen en elk ei dat ze voortbracht en onderzochten ook haar achterlijf met hun sprieten en belikten het. Geen van beide groepen bouwde één enkele redcel. Het is dus duidelijk, dat de „koninginnestof“ door de werkbijen zowel van de kop en het borststuk als van het achterlijf van de moeder verkregen kan worden. Het is voor de bijen niet noodzakelijk de konin-

gin te voeren of haar uitwerpselen te verwijderen om voldoende van de „koninginnestof“ te bemachtigen.

Dat het echter voor de bijen noodzakelijk is, de moeder aan te raken, wordt aangetoond door het feit, dat, nadat de bijen, die alleen het achterlijf konden bereiken en geen tekenen van moereloosheid vertoonden, een paar uur, nadat het achterlijf door een gazen kooitje was bedekt, dat hen belette het aan te raken, redcellen begonnen te bouwen.

Tenslotte werd er vastgesteld, dat de „koninginnestof“ door de werkbijen van alle delen van het oppervlak van het lichaam van hun koningin te verkrijgen was. Bij een proef werd gevonden, dat het bereiken van drie poten en ca 4 mm² van het borststuk voldoende was om een kleine groep bijen te weerhouden redcellen te bouwen. Hoe groter het stuk van het lichaamsoppervlak van de moeder, dat voor de bijen bereikbaar is, hoe groter het aantal bijen, dat voldoende „koninginnestof“ kan krijgen en belet wordt redcellen te maken. Alles, wat het bemachtigen van „koninginnestof“ door de werkbijen onderbreekt of ernstig vermindert, loopt uit op wegvallen of verminderen van het remmende effect van deze stof, en het aanzetten van redcellen.

Er is dus aangetoond, dat, als een koningin oud of ziek wordt en faalt, haar produktie van „koninginnestof“ vermindert en haar werkmesters prompt of redcellen aanzetten of cellen voor stille moerwisseling toelaten en verzorgen. Een dop voor stille moerwisseling verschilt van een redcel en heeft dezelfde oorsprong als een zwermcel. Zij wordt van het begin af als koninginndop opgezet, niet vervormd van een andere soort cel en de moeder legt er zelf een ei in, waaruit een koningin wordt gekweekt, die haar tenslotte zal opvolgen als hoofd van het volk. Het is dus waarschijnlijk, dat een achteruitgang in het verspreiden van „koninginnestof“ voorkomt in een volk, dat wil gaan zwermen en het loopt er op uit, dat de bijen van zo'n volk toelaten, dat eieren en larven in moerdommen gereed gemaakt worden voor het zwermen.

De schrijver is in staat geweest de quantitative aard van de „koninginnestof“ aan te tonen door een proef, die met succes verschillende keren herhaald is. Een apparaat werd verzonden, waardoor een bevruchte, leg-

1) Blijkbaar warme bouw (Vert).

gende moer in een gazen kooitje automatisch voor een vooraf bepaalde tijdsduur tussen de bijen van een gedeelte van haar volk gezet kon worden en daarna overgebracht (steeds in haar kooitje en zonder een enkele werkbij) naar een ander, afgescheiden gedeelte van haar volk, waar ze weer voor de van tevoren vastgestelde tijd verbleef, voor ze weer teruggeplaatst werd naar het eerste gedeelte en dan weer naar het tweede enz. Een bijenvolk werd in zijn kast naar een nieuwe standplaats, een paar meter van de oude vandaan, verzet. De vliegbijen werd toegestaan terug te vliegen naar de vang-kast, die een beetje broed bevatte, neergezet op de oude plaats. De moer werd gevangen en in het kooitje van het apparaat gedaan. De jonge bijen werden toen verdoofd (om gemakkelijker te werken en het vereiste aantal bijen door middel van een inhoudsmaat vast te stellen) en zij werden verdeeld in 3 groepen, elk met raten, waarin zowel voedsel als larven van alle leeftijden aanwezig waren. Een groep werd in een kastje gedaan en ter controle gehouden; de beide andere groepen werden in speciaal voor de proef ingerichte kasten gedaan, waarin de moer in haar kooitje automatisch voor de vooraf bepaalde tijden kon geplaatst worden.

Het mechanisme werd afgesteld, zodat de koningin in een van deze kasten 6 minuten per uur verbleef en in de andere helft 52 minuten per uur; de resterende 2 min. vormden de tijd, dat de moer van de ene helft naar de andere werd overgebracht. Bij een van deze proeven werden ongeveer 4000 bijen in elk van de helften van de proefkast, zowel als in het controlevolk gedaan. De bijen in de proefkast, die de moer 52 minuten per uur bij zich hadden, bouwden 3 redcellen in 48 uur, die, waarin de koningin 6 minuten per uur verbleef, bouwden er 10 en die, welke de controlegroep vormden en hun moer helemaal nooit bij zich hadden, bouwden er 27. Het is dus duidelijk, dat een bepaald aantal bijen een bepaalde minimum hoeveelheid „koninginnestof” voor elke gegeven tijdsduur moet ontvangen, als zij weerhouden moet blijven van het bouwen van redcellen.

Helaas ben ik nog niet in staat geweest een zeker antwoord te krijgen op de tweede vraag: wat is „koninginnestof”?

Het schijnt mogelijk, dat het 'n deel is van de wasachtige stof, waarmee het lichaam van de moer is bedekt, of misschien, nog waarschijnlijker, het vluchtige oplossingsmiddel, waarin deze wassen, naar gezegd wordt, worden afgescheiden. Uit de resultaten, verkregen bij vele proefnemingen, ben ik ervan overtuigd, dat deze stof, wat zij ook moge zijn, op alle delen van het lichaamsoppervlak van de moer wordt gevonden, maar in het bijzonder op het achterlijf. Het is

buitengewoon aantrekkelijk voor bijen en het kan worden afgeveegd met watten en andere materialen, die, voor een korte tijd, een bijna even grote aantrekkelijkheid voor de bijen hebben als de koningin zelf. Het vermoedelijke antwoord op de derde vraag: „hoe wordt de „koninginnestof” van bij tot bij overgebracht?” is gevonden. We hebben tot dusver aangenomen, dat, daar bijen elkaar altijd voeren, een beetje „koninginnestof,” door een bij bemachtigd, naar een andere bij wordt overgegeven in het voedsel, dat wordt uitgewisseld. Maar wanneer bijen elkaar ontmoeten en zij elkaarder voeren, raken zij elkaars lichamen voortdurend met hun sprieten aan. Het schijnt dus mogelijk, dat de „koninginnestof” door de antennen van de ene bij wordt overgebracht op de sprieten of het lichaam van een andere. Geen bevredigende proefneming is verzonnen kunnen worden om vast te stellen, hoe de „koninginnestof” van bij tot bij wordt overgedragen en dus heeft men zijn toevlucht moeten nemen tot directe waarnemingen en daarbij zijn gegevens verkregen, die sterk de manier, waarop dit tot stand komt, doen vermoeden.

Wanneer een leggende moer in een observatiekast in het oog wordt gehouden als ze zich over broedraten beweegt, kan men zien, dat verscheidene huisbijen, die het dichtst bij haar op de raat zitten, telkens een groep of „hofstoet” om haar heen vormen. Vele van deze bijen onderzoeken haar lichaam met hun sprieten of likken het met hun tong, terwijl andere haar voeren met voedsel uit hun voedselapklieren.

Waarnemingen werden daarom gedaan om de handelingen van 20 bijen, waarvan men elk het lichaam van haar moer heeft zien likken, achtereenvolgens na te gaan en ook van de handelingen van 20 andere bijen, die de moer met hun antennen onderzochten, maar niet haar lichaam likten. Elke bij werd gedurende 5 minuten, nadat ze haar koningin had verlaten en nadat ze haar óf gelikt óf betast had, in het oog gehouden. Er werd vastgesteld, dat elke bij, die de koningin gelikt had, voedsel aanbood aan tenminste één ander lid van het volk, binnen de 5 minuten, nadat ze de moer had verlaten en dit dikwijls binnen een paar seconden deed en de meeste voerden verscheidene bijen na elkaar, in ver van elkander liggende delen van de kast. Aan de andere kant werd geen enkele van de bijen, die de koningin slechts met haar antennen betastte, waargenomen, die binnen 5 minuten, nadat ze de moer had verlaten, voedsel aanbood aan een andere bij.

Het is dus in hoge mate waarschijnlijk, dat enkele bijen „koninginnestof” verkrijgen door het likken van hun moer en er vervolgens een beetje van overdragen aan andere leden van hun volk. Een bij, die de ko-

ningin heeft gelikt, zal dikwijls gedurende de volgende 5 minuten een aanzienlijke afstand door de kast afleggen en een aantal bijen voeren. De beweging en het voeren, die voortdurend doorgaan, is volkomen geschikt, om in een korte spanne tijds een volledige vermenging van de huisbijen van een groot volk en het rondtellen van voldoende „koninginnestof” voor het beletten van het aanzetten van redcellen, te verzekeren. De oudere vliegbijen schijnen zeer weinig aandacht aan hun koningin te schenken en het is twijfelachtig of ze door de „koninginnestof” aangetrokken worden, of dit nodig hebben om hen te weerhouden redcellen te bouwen.

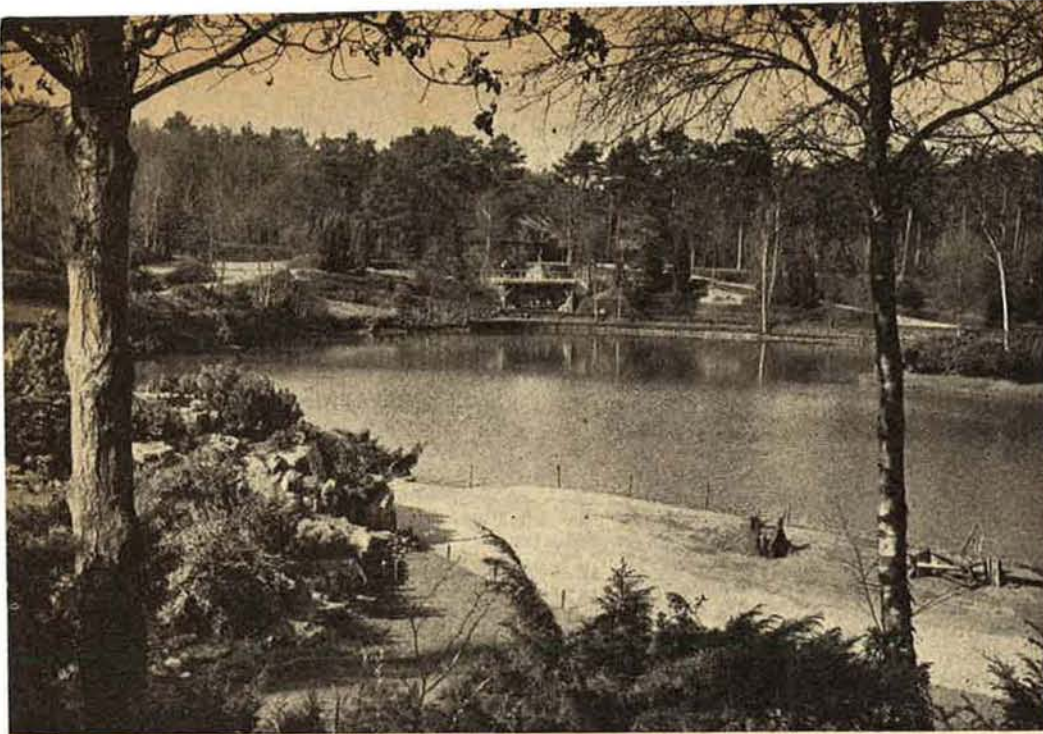
Ik heb bewijzen gekregen om aan te tonen, dat, als een moerloos volk helemaal uit vliegbijen bestaat, deze zeer traag zijn in het bouwen van redcellen, hoewel sommige van hen huiselijke plichten zullen opnemen en het broed verzorgen. Na enkele dagen echter worden er een paar redcellen aangezet, waarschijnlijk door de „liaisonbijen”, wier bestaan werd verondersteld, toen we de vraag van de werkverdeling onder de werkbijen beschouwden.

Er is geen twijfel aan, dat, hoewel zowel de maagdelijke als de bevruchte, leggende moer voor de werkbijen aantrekkelijk is, deze in staat zijn zeer vlug het verschil tussen beide te onderscheiden. De werkers van een volk met een bevruchte, leggende moer aan het hoofd, zullen gewoonlijk een bal om elke maagdelijke koningin, die hun kast binnenkomt, vormen en pogen haar te doden, terwijl ze zelden dadelijk een andere bevruchte, leggende moer aanvallen. Het schijnt daarom aannemelijk, dat er een verschil in de kwaliteit van de „koninginnestof” bestaat, voortgebracht door onbevruchte en bevruchte, leggende moeren, dat de bijen in staat stelt, onderscheid te maken tussen deze beide. (Wordt vervolgd)

Toppunt van luiheid

„Weltwoche” 4-5-56

Imkersdag

Apeldoorn

28 juli

Nu de IMKERSDAG 1956 nadert, gaan wij een tipje oplichten van de sluier, waarin deze dag nog is gehuld. Terwijl u met spanning de nadering tegemoet ziet, beijveren diverse commissieleden zich, de Imkersdag zo gezellig mogelijk te maken.

De imkersdagen der laatste jaren, die getuigen van bijzondere smaak en kundige samenstelling, liggen als hoogtepunten in de imkerij nog vers in ons geheugen. De afdeling Apeldoorn kan hierbij niet achterblijven en doet haar uiterste best in de voetsporen van haar voorgangers te treden. Toch hebben wij gemeend, gezien de omgeving waarin deze imkersdag wordt gehouden, in enkele onderdelen van het traditionele programma te moeten afwijken. Een voorname factor voor een geslaagd feest is het weer, hoewel de feeststemming daarvan niet afhankelijk behoeft te zijn. Bij gunstig weer zal n.l. het grootste gedeelte van ons programma worden uitgevoerd in het Openluchttheater. Dit theater, gelegen in een kom, waarvan fraaie bomen de omlijsting vormen, biedt aan ruim 1200 personen zitplaatsen. Luidsprekers doen het gesproken woord tot in de verste uithoeken doordringen.

Bij regenweer hebben wij de beschikking over een grote tent, die wij zo gezellig mogelijk zullen inrichten. In ieder geval zal in deze tent vóór de opening koffie met koek aangeboden worden. Later op de dag zal ook hier de lunch gebruikt worden.

In Berg en Bos worden geregeld congressen gehouden, zodat de accommodatie en de restauratie erop ingericht zijn, grote aantallen personen te ontvangen. Ongetwijfeld zult u reeds veel goeds van het schoon van de Veluwe, zo niet gezien, dan toch gehoord hebben. Wat de mooiste plekken betreft, kunnen zeker „De Hoge Veluwe” en Berg en Bos” in één adem genoemd worden. In het meinummer van het groentje vertelden wij u reeds een en ander van wat er in Berg en Bos op het gebied van natuurschoon te genieten valt. Wij vonden het een goede gelegenheid in deze bosrijke omgeving u iets te vertellen over de flora en fauna van de Veluwe. Wij hebben hierbij speciaal het oog op het edelwild.

Ná de openingsrede van onze algemene voorzitter, Mr. L. R. J. ridder van Rappard, hebben wij een causerie ingelast, waarin de heer Vogel, gewezen hofjager van de Kroondomeinen, u het een en ander zal vertellen over het grote rood-wild, dat in de vrije natuur in de bossen en op de heide van de Veluwe, onder voortdurend toezicht en bescherming van de jagermeesters, in stand gehouden wordt.

De parken van Berg en Bos bieden een unieke gelegenheid tot het maken van urenlange wandelingen. Ook wij zullen bij gunstig weer onder deskundige leiding

een wandeling maken en kunnen genieten van het natuurschoon dat Berg en Bos biedt.

Wegens tijdsgebrek zullen wij ons echter moeten beperken tot het bezoeken van enige van de mooiste plekken. Wilt u genieten van vergezichten, dan kunt u de 25 meter hoge belvédère beklimmen.

Deze biedt een prachtig uitzicht over de Oost-Veluwe en het IJssellandschap.

Liefhebbers van zwemmen kunnen gebruik maken van het fraaie Bosbad, gelegen tegenover de ingang van Berg en Bos. Het is een temidden van 10 ha afgesloten bosterrein gelegen, uniek recreatieoord; het grootste en fraaiste natuurbad in Nederland, met 5 bassins.

Het verdient aanbeveling des avonds uw vertrek zodanig te regelen, dat u ook nog kunt genieten van de fantastische verlichting van Berg en Bos. Alleen al de verlichte fontein van de grote vijver en de oeververlichting zijn ruimschoots de moeite van een later vertrek waard.

Natuurlijk wachten ons nog veel meer attracties, o.a. onze jaarlijkse Nationale Honingtentoonstelling, waarvoor we een groot aantal inzendingen verwachten. Lees daarover nog even blz. 77 van het vorige groentje en tracht óók een van de vele prijzen te winnen.

In het julinummer van het groentje zullen wij u het complete en uitgebreide programma van de IMKERSDAG 1956 doen toekomen.

U ziet, wij doen met goedkeuring en met volle medewerking van het Dagelijks Bestuur ons uiterste best, deze dag voor u zo gezellig mogelijk te maken.

Helpt u ons door in groten getale op te komen. Bestelt u tijdig uw deelnemerskaarten, zodat wij voor tijdige toezending kunnen zorgdragen. Wij rekenen op u. Tot ziens in BERG EN BOS.

Kleinigheden

UIT DE PRAKTIJK

★

1. Steek de oren van de ramen juist voorbij het afstandblikje enigszins schuin bij (fig.1)

Voordelen: 1e de afstandblikjes laten zich gemakkelijker aanbrengen en verwijderen.

2e. er is meer ruimte voor de vingers bij het inbrengen en uitnemen der ramen.

2. Buig de lipjes van de afstandblikjes met een platte tang iets naar elkaar toe (fig.2)

Voordeel: de blikjes sluiten op de ramen daardoor minder afzetting van propolis en gemakkelijker te verwijderen.

3. Wilt u de bovenbak gemakkelijker afnemen? Leg dan op de oren van de onderbak een strook dubbelgevouwen kranten papier.

Voordeel: bij het afnemen van bovenbak of reisraam plakken de ramen van de onderbak niet aan de bovendak. Het papier scheurt gemakkelijk af, (fig. 3)

4. Voorzie uw kasten van een paar stevige handvatten (metalen kisthandvatten) die geven veel gemak bij het reizen als de kasten over enige afstand gedragen moeten worden en bij het laden en lossen van een of ander veeervoermiddel.

De handvatten dienen te worden aangebracht op het midden van de bovenbak, zijn ze te laag aangebracht dan worden de kasten topzwaar en is de kans — vooral bij enigszins goede dracht — dat de kast bij het optillen gaat duikelen. Afgezien van de schade aan kast en volk is dit een pijnlijke gewaarwording aan de handen van de dragers.

Reisramen — bespuitingsgevaar en warmlopen. Het is schijnbaar nu eenmaal een begrip geworden dat reisramen boven op de kasten moeten worden aangebracht.

Aan zo'n ingeworteld begrip wordt meestal niet veel aandacht meer besteed en wordt zonder meer toegepast omdat het nu eenmaal altijd zo gedaan wordt en het zo dus wel goed zal zijn, hetgeen niet waar hoeft te zijn.

Zo is het ook met de reisramen boven het volk, die altijd een enorme last bezorgen. Voor het reizen opleggen, op het drachtgebied verwijderen (anders worden ze dichtgekit). Als op de kool of het fruit gespoten wordt en dus de vliegaten gesloten, dienen de reisramen weer aangebracht en weer afgenomen te worden bij terug gaan weer opleggen en thuis weer afnemen.

Een heel geschutter dus, ook al hebben we uit gemakzucht de reisramen op de dracht maar op laten liggen.

Na elke dracht moeten de ramen worden opgeborgen en gedurende de winter zelfs 7 à 8 maanden. Ze nemen dan behoorlijk wat plaats in, in schuur of bergplaats die beter voor andere doeleinden gebruikt kan worden.

Het is mij daarom niet duidelijk waarom het systeem van de V.S. (Verbeterde Simplex) met het reisraam in de bodem van de kast, nog niet algemeen wordt toegepast, vooral bij de reizende imkers.

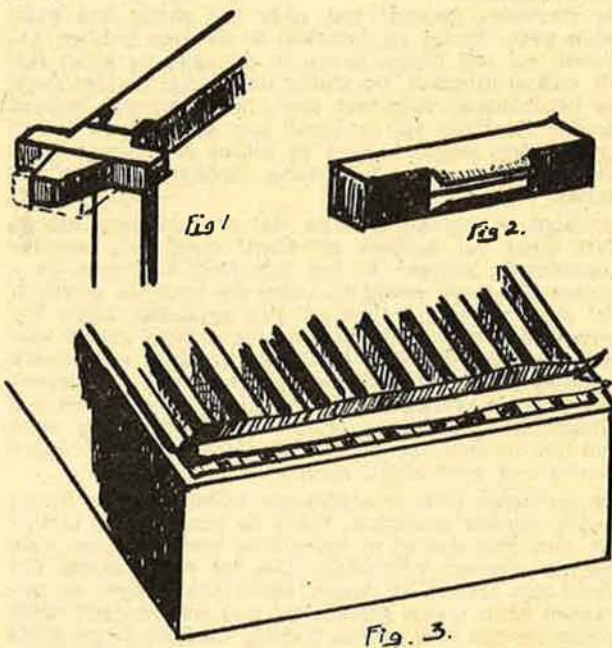
Dit systeem geeft n.l. enorme voordelen;

1e worden die reisramen nooit dichtgekit.

2e geen bijzondere voorzorgen bij het reizen. De bovenbedekking blijft op de kast zoals die op de stand stond. Dak liefst vast op de kast.

3e geen vrees voor warmlopen. Bij bovenreisramen hebben de bijen de gewoonte naar het licht te trekken waardoor ze het bovenreisraam afsluiten bij invallend licht en daardoor de ventilatie verstoren. Bij onderreisramen dreigt dit gevaar niet omdat hier geen licht binnen valt en omdat dit altijd bijenvrij is kan de ventilatie ongehinderd doorgang vinden.

4e Bij bespuiting op kool of fruit kan worden volstaan met slechts de vliegopening te sluiten. Ventilatie kan door het onderreisraam ongestoord doorgang vinden. Van zelfsprekend moet voor 1 a 2 cm. ventilatieruimte onder de kast gezorgd worden, terwijl giftige stoffen niet in de kast kunnen komen.

5e Laat ook in de winter de reisramen open. De bijen hebben hiervan heus geen last. Dit heeft op de temperatuur in de kast of in de tros weinig of geen invloed. De afgelopen winter hebben de volken met open reisramen de koude prima doorstaan. Het voordeel is dat:

1e overmatig vocht gemakkelijk kan ontwijken evenals het koolzuur e.d.

2e er verzamelt zich geen wasmul op de bodemplank. Valt door het reisraam dus geen broedplaats voor wasmot.

3e doordat de kast droger blijft minder last van beschimmelde raten.

Neem dus een zaag ter hand en zaag in de bodem van uw kast een flink gat. Hoe groot? Wel zo groot mogelijk en breng over dit gat reisramengaas aan (verkrijgbaar Bijenhuis) (geen horregaas). Wees flink en moedig. Doe het radicaal dan is succes verzekerd. Kleine gaatjes in de bodem verminderen het effect in sterke mate.

Onze afdeling reist veel en maakt lange reizen (8—12 uur) op vrachtwagen en het is onze ondervinding dat de bijen in de kasten met onderreisramen zo bijzonder rustig zijn. Bij het openen der kasten op de drachtgebieden na een reis van vele uren, komen van de kasten met onderreisramen enkele bijen rustig eens kijken terwijl die met bovenreisramen de bijen bij troepen naar buiten dringen.

Ook bij thuiskomst op de stand zijn de bijen veel rustiger, van zanoloperij is dan ook weinig te merken.

Een groot gedeelte van de Imkers van onze afdeling heeft de kasten van onderreisramen voorzien tot hun grote tevredenheid.

't Is maar een weet.

B.

KORFIMKERIJ (vervolg)

In het vorige artikeltje (Groentje van mei) hebben wij de zwermen, de opvliegers en de afvliegers aan hun lot overgelaten, behoudens de nodige zorgen bij invallend slecht weer of bij gebrek aan dracht door andere oorzaken. In de maand juni eisen zij weer onze volle aandacht.

De zwermen (jagers) kan men nog rustig hun gang laten gaan. Nadat zij 2 weken in de korf hebben gewoond zal een kleine pauze in de algehele groei van die volken intreden. De vlucht wordt wat minder sterk en het bouwen stagneert even. Zij verliezen immers steeds vliegbeijen en er komt nog geen nieuw broed uit. Na drie weken hebben zij echter weer jonge beijen en dan gaat de ontwikkeling opnieuw met flinke passen voort.

Er dient te worden gezorgd, dat de zwermen, die de korf bijna vol hebben gebouwd, *tijdig* een opzetter (opzetrand) krijgen. In het algemeen kan men aannemen dat zulks nodig is, zodra de beijen de plank of het stro, waarop de korven zijn geplaatst, dicht bezetten. Men moet niet wachten tot de korf geheel volgebouwd is, want dan verflauwt de ijver en worden te vroeg weer zwermplannen gemaakt. Dit geldt evenzeer voor de afvliegers, die zich na het verlies van hun vliegbeijen vrij spoedig hebben hersteld en die weer aan het bouwen zijn gegaan. Geef ze de ruimte! Maar hierbij ook weer niet overdrijven.

De opvliegers (dus de afgejaagde volken) dienen in het oog te worden gehouden. Zodra de eerste jonge koningin zich door roepen of tuten doet horen, zal het volk moeten worden behandeld. Dit zal bijna steeds het geval zijn precies 14 dagen, nadat het afjagen en opvliegen heeft plaats gehad. Het kan ook vroeger, maar alléén als het volk op het tijdstip van het jagen reeds belegde moerdoppen had en men eigenlijk met het

afjagen juist wat te laat geweest is. Dit is helemaal niet erg als men dan maar gelegenheid heeft de volken dagelijks te beluisteren. Dan toch kan men ingrijpen, zodra het tuten wordt vernomen.

De behandeling, welke deze volken nu moeten ondergaan, is er op gericht voor het lopende seizoen van zwermrij af te zijn.

Hiertoe jaagt men het volk uit in een lege korf en zet deze korf met beijen en jonge moeren op de laatste standplaats van het volk, waar het ongeveer een volle dag (24 uur) moet blijven staan. Als men zich wil overtuigen of er inderdaad een of meer jonge moeren mede overgelopen zijn, kan dit vanzelfsprekend nu *niet* geschieden met behulp van de zwarte doek zoals bij een oude-moersjager. De jonge koningin legt immers nog niet. Men zal zich dan moeten overtuigen door de korf met het afgejaagde volk op zijn kop te zetten. Bij het tegen de wand oplopen van de beijen zal men al spoedig enige prinsessen ontdekken.

Als de korf een nacht over heeft gestaan zal men daaronder de afgestoken overtollige koninginnen kunnen vinden, dood of stuiptrekkend en een enkele keer ook geheel gaaf en levend. Dit is er dan een, die de strijd ontweken heeft en vermoedelijk geen aanhang had.

In de afgejaagde korf bevindt zich behalve de voorraad honing en stuifmeel nog veel gesloten broed. Het werkbeijenbroed moet natuurlijk ongerept blijven en daarom moet de korf op een niet te koude plaats en goed toegedekt worden bewaard totdat hij weer bevolkt wordt (de volgende dag). Het nog aanwezige darrenbroed wordt met een vlijmscherp mes zoveel mogelijk gekopt en de afgesneden deksels met behulp van twee dunne houten spijlen of twee messen verwijderd.

De nog niet uitgelopen moerdoppen worden eveneens uitgestoken en reeds uitgelopen doppen en speeldopjes worden, voorzover men deze met het mes kan bereiken, vernietigd. Om de soms in een verborgen hoekje gebouwde moercellen te vinden houde men de korf zó, dat de zon tussen de raten kan schijnen. Vaste bouw leent zich nu eenmaal niet zo goed voor een grondige opruiming als de losse bouw. Men kan de raten niet één voor één uitnemen, om ze aan een nauwkeurige inspectie te onderwerpen. Men dient derhalve rekening te houden met de mogelijkheid, dat bij de schoonmaak een moerdop over het hoofd wordt gezien en als gevolg daarvan blijft zitten. In verband hiermede mag het afgejaagde volk *niet* op de oude raten worden teruggestort onmiddellijk nadat de overtollige jonge koninginnen zijn afgestoken. Daarmede dient te worden gewacht totdat het afgejaagde volk in de lege korf een *begin* heeft gemaakt met bouwen, al is het gebouwde stukje raat maar een vingerlid groot. Stort men het dan terug in de oude korf, dan wordt een eventueel nog achtergebleven jonge koningin afge maakt en een nog aanwezige dop vernietigd. De zwermrij voor dit volk is afgelopen.

Het kan vóórkomen, dat de opvlieger op het tijdstip van het uitkomen der jonge koninginnen zeer en zeer sterk is. Het kan dan gewenst zijn er een zwerm af te nemen. Als hiervoor de gelegenheid bestaat late men de zwerm rustig afkomen en huisveste deze in een lege korf. Vooral als het wat vroeg in de tijd is, bijv. half juni, kan het nuttig zijn het oude volk wat te verzakken om te voorkomen dat het al te sterke volk met de jonge moer nog in de loop van hetzelfde seizoen zwermachtig wordt.

Als men deze zwerm niet op natuurlijke wijze kan laten komen jage men het volk uit en verdeelt dit in tweeën, daarbij zorg dragende, dat in elk gedeelte tenminste één moer aanwezig is. Het éne deel wordt dan op de wijze als hiervoren omschreven de volgende dag op de

DOE ALLEMAAL UW HONING

IN DEZE BOKAAL

30 mei: Geen spuitschade dit jaar. Hulde aan de heer Wietsma. Gemiddelde oogst $\pm$ 30 pond per volk. De beste volken 50—60 pond, de slechtste werkten vandaag nog niet in de honingkamers, dat is verspilling van de hoge transportkosten. Enige volken waren warmgelopen tijdens de opsluiting. (Lag er nat gras op de reisramen?).

Verwacht einde van de bloei $\pm$ 3 juni.

oude korf teruggeslagen en 't andere deel wordt in een nieuwe woning gehuisvest. Om te sterk afvliegen van deze kunstzwerm tegen te gaan verdient het aanbeveling hem één of twee dagen te sluiten en in een koele ruimte te plaatsen. Daarna wordt hij op een willekeurige plaats gezet. Dit laatste volk kan dan in de loop van juli goede diensten bewijzen als de jagers met oude moeren lastig gaan worden door weer zwermneigingen te vertonen. Hierover later meer.

Nu vragen nog de afvliegers onze aandacht.

Deze hebben zich in de loop van juni van hun door het afvliegen veroorzaakte verzwakking volkomen hersteld. Dit zijn prachtvolken geworden met een heirleger van jonge bijen. Zolang zij geen zwermneiging vertonen late men ze met rust. Zijn zij van de goede soort en is er een overvloedige dracht dan is er een behoorlijke kans dat zij doorzetten en dan worden deze de beste honingvolken. Neigen zij evenwel weer tot zwermen dan moeten zij opnieuw onderhanden genomen worden. Wederom worden dan van twee, drie volken gemaakt op de wijze als in het vorige artikel beschreven.

De hiervan gemaakte jagers zijn dan korven vol bijen en kunnen in zeer korte tijd een prachtige partij honing verzamelen. Deze volken zullen ook de meeste raathoning leveren. De afgejaagde volken worden evenzo behandeld als de vroegere en worden dus op hun beurt opvliegers. Die voor de tweede maal als afvlieger dienst doen zullen in het lopende seizoen verder geen moeilijkheden meer geven en worden op de heide zeer waardevolle honingvolken. Verondersteld, dat alle afvliegers (die het eerst als afvliegers zijn gebezigd), dat is dus 50% van het aantal overwinterde volken, opnieuw moeten worden behandeld, dan wordt het totaal aantal volken hierdoor ten hoogste gebracht van 4 op 7. Daarbij komen dan nog die zwermen met de jonge koningin van de heel sterke opvliegers, waardoor het totaal aantal als regel blijft beneden het dubbele van het aantal wintervolken. De toepassing van het beginsel, uitsluitend héél sterke volken en niet meer zwermen dan onvermijdelijk is, zal zijn betekenis in de honingopbrengst demonstreren. In het Noorden van ons land, waar zoals gezegd deze werkwijze vroeger werd en waarschijnlijk ook nu nog wel wordt gevolgd, was de opvolging van de belangrijkste drachten ongeveer als volgt: koolzaad en paardebloem, mosterd en klaver, korenbloem, dopheide en boekweit en tenslotte de fijne heide (riegheide) Daar-

Zwermmaand

Eens sprak ik een groot-imker, die zei dat een imker in de zwermtijd grijze haren krijgt, dat de mensen menen de bijen de baas te zijn, maar dat het in juni vaak andersom is.

Inderdaad rijzen de haren je soms te berge als de bijen je voor de onmogelijkste situaties plaatsen. Je moet je vaak tot rustig en diep nadenken zetten om de situatie te kunnen redden. Geen leerboek helpt je dan.

Dat ook de theorie soms zelfs nog faalt, bleek me eens zeer tot mijn schade.

Een volk was ver over tijd wat het „zaadvast worden” (eitjes leggen door de jonge moer) betreft. Ik werkte met een beginner samen op. Het was 21 dagen achterelkaar geen weer voor een bruidsvlucht geweest.

Ik had een reservevolkje met bevruchte moer en ik wilde niet een door eierleggende werksters verknoeid broednest riskeren. Dus de proef op de som genomen: in de twijfelaar hing ik een raam met eitjes. Na drie dagen controleren. Jawel hoor, er waren een paar doppen aangehaald. 's Avonds het reservevolkje op een reisraam er op gezet. 's Morgens het reisraam er tussen uit. De volgende dag bleek bij het raten schikken dat er toch een koningin was, die net begon eitjes te leggen.

Maar... als er een goede koningin was, behoefden ze toch geen doppen op te trekken?

Een collega vertelde me, dat hij hetzelfde ook had beleefd, maar hij had geconstateerd dat ze die doppen heel lang maakten en niet sloten. Ja, dat de doppen heel lang waren, had ik ook wel gezien. Na het samenvoegen had ik ze verwijderd.

De theorie, dat enkel een moerloos volk doppen aantrekt, bedroog me hier. Dat is dan een speciaal geval en een lering voor de volgende keer. De moeilijkheden en bijzondere gevallen leren ons, scherpzinnig te worden. En dat is een verdienste.

DE BIJENMAN.

naast werd dikwijls in juli en augustus op het wilgenroosje een flinke dosis honing gewonnen. Het spreekt vanzelf, dat deze drachtplanten niet in dezelfde streek voorkomen en dat men dus met de bijen moest reizen. Daardoor kreeg men een ononderbroken opvolging van goede drachtperioden en dat is wat de imker nodig heeft. Hoewel de bijenweide sedertdien door het bijna geheel uitvallen van de boekweit en het sterk verminderen van dop- en riegheide aanmerkelijk is gewijzigd, moet toch door reizen worden gestreefd naar onafgebroken drachtmogelijkheid.

Korte drachtloze perioden, bijv. als gevolg van ongunstig weer, kunnen met voeren wel worden overbrugd, maar lange perioden zonder dracht zijn met voeren niet te compenseren. Het reizen naar de drachtvelden blijft dan ook voor de imkerij, wil zij enigszins rendabel zijn, een onmisbare factor. En dit geldt voor de korf-imkerij in nog sterkere mate dan voor de mobiel-imkerij, omdat men bij de laatste het tijdstip van oogsten zelf in de hand heeft, terwijl de korf-imker voor zijn oogst is aangewezen op het einde van het seizoen.

Proefbijenstand „Ambrosiushoeve” 1955

Personeel

In de personeelsbezetting kwam geen verandering. De assistenten van het Rijksbijenteeltconsulentschap verleenden nu en dan hun medewerking, evenals de leraar bij deze dienst. Deze laatste werd echter voor een groot deel van zijn tijd in beslag genomen door de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden bij de opnamen van de film „Bijenhouden met succes”. De proeven met komkommers gebeurden evenals vorige jaren aan de R. K. Land- en Tuinbouwschool te Breda door de leraar aan die school, de heer Jansen.

Waterleiding

Doordat in het voorgaande verslagjaar een elektriciteitsaansluiting tot stand kwam, kon nu worden overgegaan tot het opstellen van een hydrofoorinstallatie zodat thans over stromend water beschikt kan worden.

Bijenvolken

De bijen kwamen slecht uit de winter. Als oorzaak hiervan werd gevonden een zware Nosema-besmetting. Om voldoende sterke volken te krijgen werd verenigd. Spechtschade kwam, in tegenstelling tot voorgaande jaren, niet voor. Wel werd veel last ondervonden van koolmezen.

Met 60 volken werd naar het fruit gereisd. Hiervoor werd de gebruikelijke vergoeding ontvangen. De ontwikkeling van de volken was goed. In verband met de filmopnamen moest een flink aantal volken thuis blijven.

Met 60 volken werd naar de zomerdracht gereisd. Deze leverden een flinke honingooft op. Sommige volken groeiden tot ongewone afmetingen. Ook wilgenroosje en heide leverden een flinke oogst op. Evenals vorig jaar werden bijna 200 volken ingewinterd.

Het terrein

Ofschoon de zomer droog was (totale hoeveelheid regen 66.4 cm) was de groei van de beplanting goed. Doordat de beplanting hier en daar wat dichter wordt, heeft de wind aanmerkelijk minder invloed. De onderbeplanting, vooral van *Symphoricarpos* wordt steeds verder uitgebreid, waardoor de beschutting toe- en de hoeveelheid werk afneemt.

Niettegenstaande tijdens de fruitbloei weer nachtvorsten voorkwamen, was de oogst van appels, morellen, perziken en pruimen toch nog matig, evenals die van zwarte bessen, die echter een abnormaal hoge prijs opbrachten.

Konijnenschade werd vrijwel niet ondervonden.

Proefnemingen

Evenals vorige jaren zijn de projecten genummerd. De nummers zijn dezelfde als voorheen. Als een nummer niet voorkomt wil dat zeggen, dat, ofwel het project werd afgesloten, of dat er niet aan is gewerkt, of dat er geen bijzonderheden te vermelden zijn.

No. 2 Bestuivingsproeven

Twee morellenbomen werden geplaatst in kooien met ijzergaas, waar bijen niet doorheen kunnen. Een boom werd geplaatst in een kooi, bekleed met kaasdoek, waardoor alle insecten en ook de wind voor een groot deel worden uit-

geschakeld. In één van de gazen kooien werd een bijenvolkje geplaatst.

Doordat buiten de kooien nachtvorstschade optrad, is een zuivere vergelijking met vrije bestuiving niet mogelijk. Toch was het resultaat zeer opmerkelijk. De boom in de kooi met bijen leverde een vrijwel normale opbrengst, die in de gazen kooi zonder bijen aanmerkelijk minder en die in de kaasdoek kooi slechts enkele kersen. De wind, die tijdens de bloei vaak hard was, deed de takken in de gazen kooi flink door elkaar zwiepen. Het bleek echter, dat hierdoor niet zoveel zelfbestuiving tot stand komt, dat een redelijke oogst wordt verkregen.

No. 3 Bestuivingsproef

In een boomgaard te Beuningen werden waarnemingen verricht van het aantal en de soort van bloembezoekende insecten. Op één dag, met zeer mooi weer, werden opmerkelijk veel wilde bijen waargenomen.

Ook honingbijen waren die dag zeer actief. Op de volgende dagen was het koud weer en was er weinig bloembezoek op de kersen en daarbij waren de honingbijen in de meerderheid. Op de dagen, dat op appels werd waargenomen, waren vrijwel geen insecten aanwezig.

No. 8 Vergelijking bijenrassen

Daar voorgaande jaren steeds moeilijkheden werden ondervonden bij de teelt van raszuivere koninginnen in Nederland, werden nu koninginnen uit het buitenland betrokken. Om eventuele besmetting met ziekten te voorkomen werden de koninginnen vóór het invoeren in de volken enige tijd in de broedstoof bewaard, waar ze met verschillende geneesmiddelen werden behandeld.

Een nieuwe methode van invoeren in de volken werd beproefd. Ofschoon nog enig verlies optrad, opent deze toch wel perspectieven voor de toekomst.

No. 14 Bestrijding mijtziekte

In het laboratorium van de Proefbijenstand werden 103 monsters onderzocht op mijtziekte en 222 op Nosema. Hiervan waren respectievelijk 4 en 128 positief.

In Zeeuws-Vlaanderen en in de besmette gemeenten van Zuid-Limburg werden weer van alle volken monsters genomen.

In de aangrenzende gemeenten en op een paar plaatsen in Noord-Brabant werden steekproeven genomen. De monsters werden door de Rijks-seruminrichting onderzocht.

In totaal waren het uit Limburg 1302 monsters, uit Zeeland 984 en uit Noord-Brabant 248 monsters. In het voorjaar werd in Zeeland één besmette stand gevonden. In het najaar werd daar geen ziekte meer gevonden. In Limburg werd op zes standen besmetting geconstateerd. De monsters uit Noord-Brabant waren alle negatief. Het onderzoek door de Rijks-seruminrichting verliep vlotter dan vorig jaar.

No. 16 Geneesmiddelen tegen mijtziekte

De vorig jaar met Folbex behandelde bijenvolken leden deze winter zozeer door de waters-

nood in de Biesbosch, dat ze in het voorjaar te gronde gingen.

Opnieuw werd een tweetal zieke volken in de Biesbosch geplaatst. Eén volk werd het werkzame bestanddeel van Folbex n.l. chloorbenzilaat, op andere dan tot nu toe gebruikelijke wijze toegediend. Hierin werden in het najaar geen mijten meer gevonden. Het volk zal verder regelmatig onderzocht worden. Het andere volk werd door de heer Heemskerk volgens zijn methode behandeld.

Het bleek in het najaar nog ziek te zijn. Het voor deze geneeswijze benodigde gezonde volk werd eveneens besmet.

No. 17 Invloed van bestuiving op de vorming van zaad-komkommers en de rol van de bijen bij deze bestuiving

Evenals voorgaande jaren werd weer geconstateerd, dat bestuiving (de komkommerbloemen werden druk bezocht door bijen en andere insecten en bovendien nog zoveel mogelijk met de hand bestoven) en de daaruit volgende ontwikkeling van zaden niet tot zaadkoppes behoeft te leiden. Het gewas bleef dit jaar zeer goed doorgroeien en het aantal zaadkoppes was dien-tengevolge zeer gering.

Van de totale oogst van normaal behandelde planten was bij de witte rassen 3 % zaadkop, bij de groene rassen: Extra lange groene en Spiers 4 %. Het ras Spotvrije bleek evenals vorig jaar gevoeliger voor zaadkopvorming: 11.02 %. Overbemesting leverde ook nu weer geen duidelijk resultaat. Alleen bij Spotvrije werden minder zaadkoppes gevormd: 5.93 %. Het aantal is echter te gering om hieruit positieve conclusies te kunnen trekken.

Borumbesputtingen hadden weer geen positief resultaat. Door de heer A. Sweep te Breda werd een klein gedeelte van zijn komkommerkas afgestaan voor proeven met vruchtvuurresistente rassen: Amato en Proso. Reeds de eerste vruchten van Proso bleken misvormd te zijn: ze waren aan de steelzijde verdikt, terwijl de kop van de vruchten niet meegroeide. Daarom werden als proef bij een paar planten van Proso zoveel mogelijk bloemen bestoven. De vruchten groeiden daarna normaal uit. De niet-bestoven planten leverden bijna geen normale vruchten. Het maakt dus de indruk, dat de eigenschap van de Amerikaanse ouders van dit ras, geen parthenocarpe vruchten te vormen, op de nakomeling is overgegaan. Zaadkoppes kwamen ook na bestuiving niet voor.

Daar het volgen van bijen op de bloemen onder platglas vrijwel onmogelijk is, werd het gedrag van bijen op komkommerachtige bloemen nagegaan n.l. op augurken, die naast het platglas groeiden. Gemiddeld werden 3-5 bloemen per minuut bezocht. De bijen vlogen van mannelijke naar vrouwelijke bloemen en omgekeerd. Voorkeur werd niet waargenomen. Meestal blijven de bijen langer in de mannelijke bloemen, dan in de vrouwelijke. Om de invloed van de bestuiving op augurk na te gaan werden acht planten in kasdoek ingehuld, waardoor insectenbezoek werd uitgesloten. De vruchten aan deze planten groeiden niet uit.

Insectenbezoek is voor augurken noodzakelijk voor een goede vruchtzetting.

No. 18 (Nieuw) Beproeving geneesmiddelen tegen Nosema apis

De onaangename gewaarwording, dat de volken van de Proefbijenstand besmet waren met Nosema, had ook nog zijn goede zijde: Het bood de mogelijkheid de in Amerika en Duitsland in de handel zijnde geneesmiddelen tegen Nosema te

Afd. Winterswijk

Huldiging J. Voerman

Op 20 april kwam onze afdeling in buitengewone vergadering bijeen met als hoofdschotel de huldiging van ons oudste lid, de heer J. Voerman. In 1910 lid geworden, werd hij al spoedig daarna in het bestuur verkozen en heeft sindsdien onafgebroken steeds deel hiervan uitgemaakt, n.l. als secretaris en later als penningmeester, welke functie hij dan ook steeds nauwgezet vervuld heeft.

Vele malen was hij afgevaardigde naar de Algemene Vergadering te Utrecht, en wanneer men op bijengebied iets wenste te weten, is hij steeds bereid advies of hulp te verlenen.

Wegens het feit dat hij thans wegens gevorderde leeftijd heeft gemeend zijn bestuursfunctie te moeten neerleggen, werd hij door de afdeling tot ere-lid benoemd.

Ons hoofdbestuur wilde ook niet achterblijven en verleende hem de ere-medaille der Vereniging. Voor de uitreiking dezer versierselen was aanwezig ons hoofdbestuurslid G. J. A. Meijer, welke hem dan ook met een toepasselijk woord de onderscheiding op de borst spelde, terwijl zijn echtgenote bloemen in ontvangst mocht nemen, waarbij de voorzitter onzer afdeling, de heer H. H. Nyhuis, het woord voerde, en namens de afdeling dank werd gebracht voor het vele werk door de jubilaris verricht. Diep onder de indruk bedankte de heer Voerman voor de hem bewezen eer, waarna de aanwezige leden persoonlijk allen het echtpaar feliciteerden. Men bleef hierna nog geruime tijd gezellig bijeen. Hierbij hield de heer Meijer op de hem eigen onderhoudende manier een lezing over de voorjaars-behandeling van onze bijen, een en ander gevolgd door een gedachtenwisseling der aanwezigen.

Hierbij werden vele gebeurtenissen en voorvallen besproken.

Veel te gauw moest de voorzitter eraan herinneren dat het sluitingstijd was, waarna ieder voldaan huiswaarts keerde.

JOH. HOGESLAG,
Secretaris.

beproeven. Daartoe werd volgens voorschrift aan 30 volken Fumagiline gevoerd, aan 30 volken Nosemack en 30 volken dienden als controle. De resultaten moeten worden afgewacht. Het bleek wel, dat de voorgeschreven wijze van toepassing van Nosemack zeer bewerkelijk is. In streken met heidedracht komt men bij toepassing in het najaar ruim laat voor de inwintering.

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek zenden aan het Bijenhuis te Wageningen

Vraag 19.

Is het u bekend of iemand met een hartkwaal nadelige gevolgen kan ondervinden van bijensteken?

D. J. v. O. te O.

Bijensteken

Zolang uw dokter desgevraagd u niet aanraadt u voor bijensteken te vrijwaren kunt u m.i. veilig aannemen, dat deze voor u geen bijzonder gevaar opleveren. Alléén de behandelende medicus moet in staat worden geacht hierover te oordelen. S.

Vraag 20.

De heer P. W. N. te B.: Ik ga verhuizen naar de Gelderse Gemeente D. Ik krijg een hoekhuis met aan 2 kanten een weg. De afstand van de weg voor het huis tot aan het einde van de tuin bedraagt 24 m. De breedte van de tuin is 10 m. Vlak achter mijn tuin loopt de zijstraat en achter mijn tuin komt 'n kinderspeelplaats. Vraagsteller, die moeilijkheden vreest, voegt bij zijn brief een afschrift van de in het boek van Schotman opgenomen bepaling uit de Gelderse Provinciale Verordening.

Recht en Wet

De bepaling, opgenomen in het boek van Schotman is reeds in 1951 vervallen. Echter komt in het huidige reglement op de Wegen in Gelderland van 17 oktober 1951 de volgende bepaling voor:

Art. 14. Het is verboden:

a. korven of kasten met bijen langs de weg te plaatsen op geringere afstand dan 20 m uit de kant van de door de weggebruikers benutte strook;

b. enz.

Uit art. 1 van dit reglement blijkt, dat dit van toepassing is op de openbare wegen in de zin der Wegenwet, gelegen buiten de door Gedeputeerde Staten ingevolge art. 27 dier Wet vastgestelde grenzen van bebouwde kommen, met dien verstande, dat dit reglement mede geldt voor de zich binnen bedoelde kommen uitstrekende gedeelten van wegen, welke deels binnen, deels buiten de grenzen der kommen zijn gelegen, voorzover deze gedeelten op de in gemeld wetsartikel bedoelde legger zijn gebracht en niet bij een gemeente in onderhoud zijn. Op wegen in onderhoud bij het Rijk is dit reglement niet van toepassing.

Waar het op aankomt is dus het volgende:

Woont vragensteller binnen de bebouwde kom? Zo ja, dan mag hij zijn bijen plaatsen, als tenminste een gemeentelijke verordening het niet verbiedt, tenzij hij woont aan een weg, die door de bebouwde kom voert en buiten die kom provinciale weg is. In dat geval is het bovenaangehaalde art. 14 van toepassing, maar een uitzondering hierop wordt weer gevormd, als dat stuk provinciale weg, wat binnen de bebouwde kom ligt, door de gemeente wordt onderhouden. Dan is deze verordening weer niet van toepassing. Gelet op de aanwezigheid van de kinderspeelplaats, zal het huis wel in de bebouwde kom liggen, zodat het er nu nog maar op aan komt, of deze wegen bij de gemeente in onderhoud zijn. Als dit zo is, kunnen de bijen in de tuin een plaatsje vinden, maar verdient het zeker aanbeveling, door het plaatsen van een ongeveer 2 m hoge heg voor de kasten, overlast voor weggebruikers te voorkomen. M.

Vraag 21.

Als ik het goed begrepen heb is het principe van alle zgn. moderne bedrijfsmethoden om bijen (Snelgrove en de Aalster methode) of broed, of beide (de Haan) over te plaatsen van een zgn. broedvolk naar een honinghalend volk. Het bezwaar van de eerste twee methoden is dat men de beschikking moet hebben over een extra ruim terrein, van de fabrieksmethode dat het 's zomers haast niet mogelijk is het volk beneden de separator na te kijken, omdat de aanvliegende bijen van het weggenomen bovenste volk de werkzaamheden belemmeren.

Is het nu niet mogelijk om bij de fabrieksmethode na een tijd van voorbereiding tenslotte de separator weg te nemen en de twee volken alleen gescheiden door enkele honingkamers samen te laten optrekken? Men hoeft dan niet meer te zorgen voor overplaatsing van bijen of broed en ook het nazien zou veel gemakkelijker gaan.

C. W. de V. te L.

Fabrieksmethode

Inderdaad berusten de moderne bedrijfsmethoden op het versterken van de honinghalende volken. Deze volken kunnen, door de minder goede weersomstandigheden maar al te vaak niet uit eigener beweging komen tot een vliegsterkte, benodigd voor het winnen van een voldoende

overschot. Een half volkje geeft helaas geen halve oogst maar vrijwel nooit iets.

Bij weinig beschikbare terreinruimte kunnen de broedvolkjes zonodig geplaatst worden midden tussen de vliegopeningen van de honingvolken en bij het laten afvliegen een weinig daarvoor met de vliegopening gedraaid.

De fabrieksmethode vraagt geen meerdere terreinruimte, doch wel 'n zodanige bijenkennis dat het werken in de bijen tot een minimum van tijd wordt beperkt. Het werken in de volken tijdens de drachtperiode en dan nog wel in de haaluren is steeds uit den boze.

Plaats men bij de fabrieksmethode de volken niet ver uit elkaar dan zullen de binnenkomende vliegbijen van een weggenomen broedvolk zich proberen in te bedelen bij de naaste burens. Te proberen zou zijn een scherm waarop deze vliegbijen kunnen aanvliegen te plaatsen voor het weggenomen volk.

Het plaatsen van een honingkamer tussen twee volken zonder scheiding van separator leidt tot teleurstelling. Vereniging van de twee volken na bevruchting van de jonge moeder, als bij Snelgrove is uit te voeren. Gemist wordt dan de mogelijkheid tot versterking bij inwintering en of 's voorjaars bij intrede van de voorjaarsdracht.

de H.

Vraag 22.

Als ik na de koolzaaddracht mijn volk wil splitsen of althans voor zwermen wil behoeden, kan ik een veger maken in een zesraamskastje. In het oude volk worden dan doppen aangezet. Om nu het lastige karwei van doppen breken op de 13e dag te ontgaan, zou ik na 9 of 10 dagen onder het oude volk 'n moerrooster willen leggen met een broed- of honingkamer er onder. De jonge moeren kunnen dan niet zwermen en zullen het onderling uitvechten tot er een, meestal de beste, overblijft. Na ongeveer 18 dagen zou ik het moerrooster weg kunnen nemen opdat de jonge koningin kan worden bevrucht. Is er kans van slagen als ik dat uitvoer?

H. F. v. D. te A.

Die dertiende dag!

De jonge moeren zullen zich door het rooster wringen of zij zullen zich daarin vastwerken en aldus de dood vinden.

Bovendien zou u er niet op kunnen vertrouwen, dat ook na de termijn van 18 dagen geen jonge moeren meer uitlopen.

De door u gedachte methode moet dus als onbruikbaar worden beschouwd.

S.

AFD. BUNNIK-HOUTEN E.O.

De deelname aan de tentoonstelling „De Drie Zullen“ te Utrecht van 20-28 april j.l. is weer succesvol geweest. De gratis verstrekking van honing trok veel belangstelling, evenals de nieuwe verpakking van honing in cups, waarmee de afdeling, dank zij de medewerking van enkele leden, kon demonstreren. Ook de observatiekasten mochten zich weer in een overgrote belangstelling verheugen. Dank zij de spontane medewerking van vele leden en de goede teamgeest, was het mogelijk om aan deze expositie deel te nemen. In de 4e week van juni zal een avondcursus worden gehouden naar een kersenboomgaard, met een causerie over historie en folklore van de kers, met gratis een portie kersen. Tevens zal men dan de proeven kunnen bezien met de nieuwe drachtplant Siletta, alsook Phacelia tana cetifolia. Verder heeft de afdeling het plan om per touringcar de Imkersdag in Apeldoorn te bezoeken. Ook imkers uit omliggende afdelingen kunnen mede. Nadere gegevens in het mei-juni-nummer van Bijennieuws, verkrijgbaar Achterdijk no. 26, Bunnik.

C. P.

KRING LIMBURG

Kringvergadering

Na de opening door de voorzitter, de heer Vogely uit Heerlen, werden de agendapunten vlot afgewerkt, de vergadering had een gezellig verloop. Als hoofdschotel kwamen de jaarlijkse Imkersdag en Honingtentoonstelling ter sprake. Evenals vorig jaar zal ook dit jaar weer gezamenlijk gereisd worden. Limburg zal goed vertegenwoordigd zijn in Apeldoorn. Tevens zullen de Limburgse afdelingen ook weer meewerken aan de Honingtentoonstelling en de Limburgse imkersvrouwen zullen, evenals vorig jaar, door hun inzendingen koeke en gebak van zich laten horen. Tot slot sprak de voorzitter de hoop uit, dat de imkersbanden, door de kring geleid, steeds steviger zullen worden en dat de kring mag groeien en bloeien.

GUILL. BRULS, secr.

AFD. ENSCHEDE

In samenwerking met de afd. Hengelo werd onlangs een hersengymnastiekavond georganiseerd, welke onder leiding stond van ons hoofdbestuurslid, de heer Lohuis uit Albergen.

Twee ploegen van elk zes man traden hier tegen elkaar in het strijdperk. Elke ploeg kreeg 30 vragen gesteld, waaronder natuurlijk ook de nodige strikvragen. Diverse vragen leverden (hoe kan het anders, imkers onder elkaar) soms een hevige discussie op, waarbij men met veel praten altijd wel tot een oplossing kwam. Het eindresultaat was tenslotte dat Enschede als overwinnaar uit de bus kwam met 27 goede antwoorden, terwijl Hengelo er 24 goed had. Na afloop hiervan werd er een ((Darren)) Forum samengesteld dat diverse vragen afgevuurd kreeg die tot ieders tevredenheid beantwoord werden. Tot slot was men het er in beide kampen roerend over eens, dat een dergelijke avond eens wat vaker plaats moet hebben, hetgeen in de toekomst dan ook wel gebeuren zal.

L. ASCHERMAN

AFD. DELDEN

Op 5 mei werd plotseling van ons weggenomen ons lid, de heer

FREDERIK SMEENK

in de ouderdom van 67 jaar.

Zijn heengaan betekent voor ons weer het verlies van een trouw en opbouwend lid en groot bijenvriend en hij zal lang in onze herinnering blijven.

Rust zacht kameraad.

G. J. SCHUTTE, secr.

AFD. OOSTSTELLINGWERF & O.

Na een kortstondige ziekte is op 19 april 1956 in de ouderdom van 67 jaar overleden, ons medebestuurslid

JAN SIKKEMA

Imker, wonende te Nijberkoop.

Namens het bestuur,
Secr. G. POST

Nog onder de indruk van het overlijden van ons bestuurslid J. Sikkema bereikte ons op 23 april wederom een overlijdensbericht van een onzer leden, nl.

LAMMERT JOH. DE BOER

in de ouderdom van 80 jaar, imker, wonende te Nijberkoop.

Namens het bestuur,
Secr. G. POST

Oogst en Dracht

WESTERLEE, 22 mei 1956 — De bijen, die over het algemeen goed door de winter gekomen waren, ontwikkelden zich reeds vroeg, vooral toen er reeds vroeg werd gevoerd. Deze ontwikkeling heeft zich niet voortgezet, zoals het aanvankelijk leek. Het koude en windige weer was er de oorzaak van, dat het zo zeer nodige stuifmeel niet gehaald kon worden, zodat al met al de volken niet vroeg waren. De eerste goede drachtplant, het koolzaad, was voor de weersomstandigheden ook niet zo vroeg. Maar nu is het dan zover, dat alle koolzaadvelden volop in bloei staan en dat er prima op gevogelen wordt. Veel koolzaad is er in deze omgeving niet. Wel is dit het geval in de streek benoorden de stad Groningen. Verschillende percelen zijn bespoten tegen de glanskever en zelf heb ik kunnen waarnemen, dat dit reeds gebeurde, toen het gewas nog in knop stond. Deze gedachte vindt langzamerhand doorgang, dat vroeg sproeien het voordeligst is voor de verbouwer en tevens voor de bijenhouder. De bestrijding van de snuitkever kan helaas niet zo vroeg gebeuren en we zullen hopen voor beide partijen, dat de verbouwer daarvoor gespaard mag blijven. Wil men het volle pond van het koolzaad halen, dan is het geboden de volken samen te voegen, wat dan ook algemeen gedaan wordt. Hoe de oogst zal uitvallen is nog niet te voorspellen, omdat dit zal afhangen van de vliegdagen, die de bijen zullen kunnen maken. Valt het weer een beetje mee, dan zal er zeker weer een goede oogst koolzaadhoning te verwachten zijn. De regen heeft ons de laatste maanden wel danig in de steek gelaten en we kunnen tot op heden spreken van een droge mei. Het zal me dus benieuwen, hoe de heide deze herfst daarop zal reageren, terwijl de strenge vorst de nodige sporen ook wel zal achtergelaten hebben. Dus maar afwachten.

Een volgende maand hoop ik te mogen berichten, dat mijn voorspellingen waarheid zullen zijn wat het koolzaad betreft.

F. NANNINGA.

GELDROP, 17 mei 1956 — Op 2 en 3 mei werden de kersen bij ons vlot door de bijen bevrogen, met Z.W. wind met 18 à 20 graden een ideaal weer, jammer, dat de kers maar een paar dagen geeft. Thans staat bij ons de bellefleur voor 40% in bloei, wat bij ons voor het fruit het laatste is. Daar we er ook een partij in het Noorden hebben, en daar de bloei wat later valt, verwacht ik daar met dit weer ook wel wat van. Ik meen bij ons gezien te hebben, dat de heide heel wat van de vorst geleden heeft, is dat op meer plaatsen zo? Ook het wilgeroosje staat veel dunner dan vorig jaar, maar ja, dat kan ook in één keer geheel verdwijnen, die ontdekking heb ik al langer.

R. v. d. HURK.

NIJMEGEN, 17 mei 1956 — De uitspraak van de rijkslandbouwvoorlichting, dat de voorjaarsontwikkeling in de natuur 15 dagen achter was, zou evenzeer op onze bijen kunnen worden toegepast. Gedurende de laatste 10 dagen van april bleef de temperatuur enige graden beneden normaal, maar op 1 mei, toen allerwegen naar de boomgaarden werd gereisd, werd ook het weer plotseling wat milder. Pruim, kers en peer, zomede uitzonderlijk veel paardebloem, kwamen voorzichtig in bloei. Ofschoon het aantal vliegbeijen in 't algemeen nog te gering was, kwam er toch reeds enige honing binnen en breidde het broednest zich sterk uit. In deze periode van felle zonneschijn werd de luchtdruk wel wat hoog, hetgeen de bloeitijd iets bekortte, maar op 10 mei, toen de paardebloem op haar best was, lieten ook de vroege appelsoorten hun eerste bloempjes zien. Tegelijk kwam een wat lagere luchtdruk tot stand, waardoor de temperatuur weliswaar iets daalde, maar toch nog voldoende hoog bleef om de goed op gang zijnde honingdracht voort te zetten. En de ijsheiligen lieten gelukkig verstek gaan, zeker ook tijdsachterstand. Intussen zullen de zwermen dit jaar eveneens wat later zijn en als straks de acacia, korenbloem, vuilboom en kastanje in bloei komen, zullen onze volken hun topsterkte hebben bereikt. Algemene toestand thans gunstig.

A. SMITS.

EPE, 16 mei 1956 — April had welig mooie voorjaarsdagen, wel zonnig, maar schrale oostenwind met nachtvorsten, waardoor de ontwikkeling van bomen en planten erg laat was. Begin mei werd het beter, hoewel gemiddeld ook nog iets te koud voor de tijd van het jaar. Bij het nazien van de volken bleek in het algemeen dat vooral de goede volken zich heel goed ontwikkeld hadden. De tweede week van mei hadden de bijen hier een goede dracht op paardebloemen. Op 22 of 23 mei gaan we met de meeste volken naar het koolzaad in de N.O.P. De meeste imkers hebben de volken al verenigd of klaargemaakt. Mogen we goed weer hebben en geen last van bespuitingen, zoals vorig jaar.

JAC. PRUIM.

HENGELO (Ov.), 18 mei 1956 — Over het algemeen hebben de volken zich goed ontwikkeld. Door de vele goede vliegdagen hebben ze de voorjaarsdracht voor 80% kunnen benutten en zijn ze de slechte doorwintering weer te boven. Vele imkers hebben verstek laten gaan voor de kool, daar de meeste volken al zwermen of plannen daarvoor hebben. Uit Hengelo gaan vanavond twee groepen naar het koolzaad en we hopen dat het spuiten ons niet voor altijd van de kool zal doen wegblijven. Moge het weer spoedig beter worden, zodat ook nog van de bloei van de late appelbomen kan geprofiteerd worden.

NIJHUIS.

EGMOND-BINNEN, 18 mei 1956 — Niet-tegenstaande het koude voorjaar met slechts enige warme dagen in begin mei bleek ons op 14 mei, dat de ontwikkeling der volken zeer goed was. De meeste volken hadden 8 à 9 ramen broed, sommige, die over voldoende ruimte beschikten, zelfs meer. Er is enig overschot van honing gehaald op hyacinten en blauwe druifjes. De bloei der paardebloemen begon ongeveer 9 mei en thans 18 mei bloeien die nog volop. Hiervan profiteren alleen de thuisgebleven volken, want ook het koolzaad begon zijn bloei ongeveer 9 mei en onze volken in de afdeling Heiloo gingen op 12, 14 en 15 mei naar de Wieringermeer. Als het weer zich goed houdt kan er een zeer behoorlijke oogst van koolzaadhoning worden verwacht. Bij de controle van de koolzaadvelden bleken er niet veel koolzaadglanskevers aanwezig. Als de snuitkever ook zo slecht vertegenwoordigd is, zal er misschien weinig gespoten worden.

A. v. d. BERG.

's-GRAVENHAGE (Duinrand ten zuiden van de Scheveningse Haven), 16 mei 1956 — De tweede helft van april is koud en guur geweest. Slechts af en toe en dan nog voor heel korte perioden van ten hoogste één of twee uren kon een behoorlijke vlucht worden waargenomen en de broednesten van de volken, welke niet

werden bijgevoerd, breidden zich ondanks ruim voldoende voedselvoorraad weinig uit. Toediening van wat stamphoning deed echter wonderen. Begin mei kwamen er een paar minder gure dagen. De wilg bloeide nog. De paardebloem begon voor de dag te komen, de bessen kwamen in bloei en ook de grote fruitbomen vertoonden hun bloesem. Er kwam bouwdrift in de volken en de ontwikkeling ging met rasse schreden voorwaarts. De 13e mei was er flinke dracht en de 16e mei, een prachtige warme zomerdag, bevlogen de bijen voor het eerst de esdoorn, waarop hard werd gewonnen. Heden de 16e mei is het wat koeler en niet zo onafgebroken zonneschijn. Toch is er een vrij drukke vlucht. Moge het weer nu eens een dag of tien gunstig blijven!

F. SLOT

ELJSDEN, 19 mei 1956 — Daar de maand april in de laatste dagen nog koud was, begonnen de kersebomen iets later te bloeien dan verwacht werd. Op 26 april begonnen de eerste bomen te bloeien en op 2 mei was er pas een goede volle bloei van de kersenboomgaarden, die toen, dank zij het warme weer, wit stonden van bloesempracht.

Wat de goede vliegdagen betreft hadden we niet te klagen in de eerste weken van mei, zodat goede sterke volken dan ook

op het ogenblik 26 tot 30 pond honing bij elkaar haalden.

Ook de fruittelers zullen geen klagen hebben en indien de kersen geen nadeel ondervinden van de nachtvorst zal het zeker een bijzonder goed kersenjaar worden, want de bomen hangen vol met jonge vruchtjes en begrijpelijk dat men dan ook de bijenvolken waardeert.

Gedurende de fruitbloei ziet men heel zelden een bijtje op de paardebloemen vliegen, terwijl sommige boomgaarden er toch geheel van volstaan en soms gelijken op een koolzaadveld.

Wat koolzaad betreft staat er in deze gemeente géén, elders begon dit tegen 5 mei te bloeien en goede bloei was er pas tegen 10 mei en op het ogenblik staan de velden er nog mooi bloeiend bij.

Indien het nog een weekje warm wordt, dan kunnen onze volken nog wat halen op de laatbloeiende appelbomen, welke hier de hoofddracht besluiten.

G. BIESMANS.

WOLVEGA, 18 mei 1956 — April had voor onze immen beter kunnen zijn. Door de aanhoudende koude hebben ze weinig van de wilg, krokussen enz. kunnen profiteren. Gelukkig waren de eerste weken van mei heel wat beter. De volken zijn door de rijkbloeiende paardebloemen goed in het broed gekomen. Toch moesten de

meeste, voor een goede oogst op het koolzaad, versterkt worden.

Op 16 mei hebben we de bijen naar het koolzaad in de N.O.P. gebracht, dat toen volop in bloei stond. Wanneer het weer en de besputting het toelaten, kunnen begin juni de slingers weer draaien. En welke imker maakt daartegen bezwaar?

TH. BAAS.

SOEST, 19 mei 1956 — De volken hebben zich goed ontwikkeld op het fruit en hadden op 17 mei gemiddeld 8 ramen broed. Op de kers en paardebloem is goed gevlogen. Deze week is de appel aan de beurt. Als het weer nu maar wat warmer wordt, is de kans op een dracht wel goed. De zwermhoogte der volken is 10 à 14 dagen later dan normaal.

G. H. GRIJZE.

BIJENMARKTEN

EMMEN, 27 april 1956 — Aanvoer 7 kasten en 3 korven, de kasten brachten f 20,- per stuk op. Voldoende belangstelling, meer kooplust voor kasten dan voor korven. Imkersartikelen werden goed verkocht.

24 juli: Veenendaal.
22 september: Eerbeek.

SPEURBIJTJES

Tot 20 woorden f 1.50. Elke 4 woorden meer 30 cent. Vooruitbetaling op giro 846801. Inzenden vóór de 20e der maand.

TE KOOP: Enige bevolkte bijenkasten, alsmede enige ledige kasten en korven. En bijbehorende gereedschappen. TH. MULDER, Dorpsstraat 3, Doorn.

TE KOOP AANGEBODEN tegen elk aannemelijk bod: 3 bijenkasten met broed en honingkamers; 2 korven, een kieps en wat bijensuiker. Mevr. J. P. ASCHERL-VEENSTRA, weth. Diemontlaan 12, Utrecht.

BILLIJK TE KOOP: 5 gebr. dubbelw. kasten, simplexmaat en 2 andere, alle met ramen. HOFSCHEIDT, Camp-huysstraat 175, Den Haag.

TE KOOP GEVRAAGD: 500 kg Nederlandse bijenhoning tegen f 1.70 per kg, franco Breda. C. DONKERS, honing-grossier, Breda. Telefoon 4918.

TE KOOP: 6 à 8 Simplex bijenkasten, enkelwandig, met ramen en een beste vierraams honingslinger. G. KLEIN, Utrechtseweg 87, Vleuten.

TE KOOP AANGEBODEN door J. HENDRIKS te Oudewater, Waardesdijk 57, (tel. 03486 no. 239): ± 20 complete bijenkasten, model „Simplex“; 3 raams honingslinger en voorraad bijensuiker.

TE KOOP een in goede staat verkerende honingspers., GEVRAAGD een in goede staat verkerende 4 raamslinger. Brieven aan Joh. Kuipers, secr. afd. Zuidwilde.

TE KOOP: 4 prima bijenvolken in simplexkasten met reisstanden; 2 ledige kasten; 2 drieraamkasten; honingslinger en wat materiaal. Te bevr. J. P. M. VISSER, L. v. Klarenbeek 122, Arnhem.

WEDEROM VERKRIJGBAAR nieuwe bijenkorven f 4,-; prima oude f 2,- z.g.a.n. J. J. SPRONK, B 132 Beesd. Tel. 333.

TE KOOP partij gebruikte bijenkorven. Bijenpark 't Heidebloempje, Eerbeek. Tel. K8338-203.

WIJ VRAGEN TE KOOP: Koolzaadhoning, Klaverhoning, Fruithoning en Lindebloesemhoning. Aanbiedingen aan: H. T. v. DAM, Bijenpark, Jubbega.

VERS GEWONNEN Stuijmeel te koop gevraagd à f 20,- per kg, ook kleine hoeveelheden. Groothandel in Bijenteeltprodukten, Hoge Brugstraat 64, Maastricht.

TE KOOP GEVRAAGD: 25 à 30 Zwermen. Prijsopgaaft aan: G. W. GUSSINKLO, Veenweg 36, Varsseveld. Tel. 207.

TE KOOP GEVRAAGD: Voorjaars-, Koolzaad-, Zomer- en Heidehoning. J. D. A. RAHDER, Welgelegenlaan 31, Driebergen-Rijsenberg.

TE KOOP GEVRAAGD: 2-raams Tafelslinger. M. KOK, Hartweg 20a, Soestdijk.

TE KOOP: Bijenvolken in 8-raams kasten en in 10-raams broedkamers, observatiekast, ontzegelbak, 50 kg Klaverhoning. J. EKKERMAN, Nw Westerstraat 224, Enkhuizen.

ZEVEN KASTEN, gedeeltelijk verveloo, met enige tientallen broed- en honingkamers (oud en nieuw), een tiental glazen dekramen, reserve vloerplanken en allerhande materiaal, wegens opheffing bijenstand te koop voor elk aannemelijk bod. Een honderdtal geheel of gedeeltelijk (meestal slecht) uitgebouwde broed- en honingramen als toegift. Brieven aan: Notaris Jhr. v. GROTENHUIS v. ONSTEIN, Hoofdorp.

WIJ HEBBEN

Honing

Wij leveren het beste tegen de laagste prijzen

Kunstraat br.k.m. per kg f 7,-; idem h.k.m. ± 35 per kg f 7,-. Simplexkasten dubbelw. 2 broedkamers, compleet f 35,-; idem broed- en h.kamer compleet f 34,-. Bijenkappen ruim model slechts f 3,75. Bijensluiers, bruine tule, ruim model, slechts f 4,-, enz. Alles zeer billijke prijzen. Werkloon zuivere was tot kunstraat, 20 vel p. kg f 1,25 per kg.

Onze nieuwe prijslijst is inmiddels verzonden. Wie er geen heeft ontvangen, vrage onze prijs-courant. Wordt gaarne gratis en franco toegezonden.

H. T. VAN DAM - BIJENPARK
JUBBEGA (Fr.) - Telefoon 103, Hoornsterzwaag
Giro 217250

Geef NU aan uw RODE KRUIS !

TE KOOP: Tweeraams Honingslinger, in prima staat, f 45,-, vracht voor rek. koper; 20 à 25 Honingkamers en Opzetters zonder raampjes voor Buckfastkasten van redwoodhout, tegen elk aannemelijk bod. Wed. J. L. BAKKER, Grootzand 43, Sneek.

KONINGINNETEELTSTATION KENNEMERDUINEN. Ook dit jaar enkele Carnica Koninginnen voor verkoop beschikbaar. Aanvragen bij: A. v. d. BERG, Herenweg 79, Egmond-Binnen.